

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему «Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму
України в системі міжнародного туристичного ринку»

Здобувачка
Віолета ШВЕЦЬ
2 курсу групи МТМз- 70
Керівник
Ірина КРУПЦА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 30 листопада 2023 р., протокол № 4

Завідувачка кафедри ТБтаР _____

Наталя ДОБРЯНСЬКА

Одеса – 2023

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра	Туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Магістр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри ТБтаР

Наталя ДОБРЯНСЬКА

2 серпня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Віолети ШВЕЦЬ

1. Тема роботи: Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку
затверджена наказом по університету від «2» серпня 2023 р. № 383-03.
2. Термін здачі здобувачкою закінченої роботи «1» грудня 2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: монографії, підручники, навчальні посібники, законодавчі та нормативні акти, первинні документи, звіти туристичних підприємств, статистична звітність, статті та тези.
4. Перелік питань, котрі необхідно розробити:
РОЗДІЛ 1. Науково-теоретичні основи лікувально - оздоровчого туризму
РОЗДІЛ 2. Сучасний стан розвитку та ефективності лікувально - оздоровчого туризму в світі та Україні
РОЗДІЛ 3. Пропозиції щодо підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку
5. Перелік графічного матеріалу:
Презентація до кваліфікаційної роботи (47 слайдів)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Наталя ДОБРЯНСЬКА	02.08.2023	01.12.2023

7. Дата видачі завдання 02.08.2023

Керівник _____ Ірина КРУПІЦА
Завдання прийняла до виконання _____ Віолета ШВЕЦЬ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	Отримання теми для кваліфікаційної роботи	02.08.2023
2.	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	05.08.2023
3.	Надання розділ 1 на перевірку	09.09.2023
4.	Надання розділ 2 на перевірку	21.10.2023
5.	Надання розділ 3 на перевірку	05.11.2023
6.	Формування висновку, списку використаних джерел, додатків	10.11.2023
7.	Здача закінченої кваліфікаційної роботи	30.11.2023
8.	Розробка презентації	01.12.2023

Здобувачка _____ Віолета ШВЕЦЬ
Керівник _____ Ірина КРУПІЦА

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-дипломниця _____ Віолета ШВЕЦЬ

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи магістра

Робота містить 90 сторінок, 23 таблиці, список літератури з 76 найменувань, 4 додатки.

У кваліфікаційній роботі було розглянуто сучасний стан та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму, запропоновано шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку.

Об'єктом дослідження є процес підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку.

Метою виконання роботи є запропонувати шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України.

Завданням кваліфікаційної роботи передбачено:

- вивчити науково-теоретичні засади лікувально-оздоровчого туризму;
- розглянути становлення лікувально-оздоровчого туризму;
- провести огляд основних центрів розвитку лікувально-оздоровчого туризму;
- проаналізувати попит на лікувально-оздоровчий туризм в країнах світу та України;
- описати основні проблеми лікувально-оздоровчого туризму України
- запропонувати шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України.

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо шляхів підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України.

Одержані результати можуть бути використані в діяльності туристичних підприємств.

Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, шляхи підвищення ефективності.

Рік захисту роботи 2023

ANNOTATION

master's qualification work

The work contains 90 pages, 23 tables, a list of references from 76 titles, 4 appendices.

In the qualification work, the current state and prospects of the development of medical and health tourism were considered, ways of increasing the efficiency of medical and health tourism of Ukraine in the system of the international tourist market were proposed.

The object of the study is the process of increasing the efficiency of medical and health tourism of Ukraine in the system of the international tourist market.

The purpose of the work is to propose ways to improve the effectiveness of medical and health tourism in Ukraine.

The tasks of the qualification work include:

- to study the scientific and theoretical foundations of health tourism;
- to consider the development of health tourism;
- conduct an inspection of the main centers of development of medical tourism;
- to analyze the demand for health tourism in the countries of the world and Ukraine;
- to describe the main problems of health tourism in Ukraine
- to propose ways to improve the effectiveness of medical and health tourism in Ukraine.

Based on the results of the work, conclusions were formulated regarding ways to improve the effectiveness of medical and health tourism in Ukraine.

The obtained results can be used in the activities of tourist enterprises.

Key words: health tourism, ways to improve efficiency.

Year of work protection 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1	
Науково-теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму в сучасному світовому господарстві	10
1.1. Поняття лікувально-оздоровчого туризму та його основні характеристики.....	10
1.2. Класифікація та основні чинники розвитку лікувально – оздоровчого туризму.....	15
1.3. Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму.....	21
Висновки до 1 розділу.....	31
РОЗДІЛ 2	
Сучасний стан розвитку та ефективності лікувально - оздоровчого туризму в світі та Україні.....	32
2.1. Аналіз розвитку лікувально - оздоровчого туризму в світі	32
2.2. Сучасний стан розвитку лікувально - оздоровчого туризму в Україні.....	36
2.3. Характеристика інфраструктури та ефективності лікувально-оздоровчого туризму України.....	43
Висновки до 2 розділу.....	52
РОЗДІЛ 3	
Пропозиції щодо підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку	54
3.1. Комплекс заходів щодо покращання екологічної безпеки в лікувально-оздоровчому туризмі на засадах сталого розвитку.....	54
3.2 Впровадження закордонного досвіду щодо розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні та програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни	60
3.3 Шляхи вдосконалення інфраструктури та підвищення ефективності функціонування лікувально- оздоровчих закладів України	68
Висновки до 3 розділу.....	81
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Туризм є однією з провідних і найбільш динамічних сфер у світовій економіці. У багатьох країнах туризм відіграє важливу роль у формуванні внутрішнього валового продукту, створенні додаткових робочих місць та забезпеченні зайнятості населення. Він також активізує зовнішньоторговельний баланс. Туризм має значний вплив на ключові галузі економіки, такі як транспорт і зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання та інші, і виступає як каталізатор соціально-економічного розвитку. У своєму майбутньому розвиток туризму залежить від різних факторів, таких як демографічні, природно-географічні, соціально-економічні, історичні, релігійні та політико-правові.

Що спонукає людину до подорожей? Мотиви, які впливають на туриста, різноманітні і передусім залежать від мети подорожі. Ціллю подорожі можуть бути: відпочинок, розваги, пізнання, спорт, лікування, паломництво, ділові цілі тощо. Проте найбільше, можливо, є турбота про збереження здоров'я. У цьому випадку подорож пов'язана з медичними процедурами, відпочинком на пляжі та заняттями спортом для покращення здоров'я. Під час таких подорожей люди мають можливість займатися регулярними видами спорту, які є доступними лише від часу, а також отримувати медичну допомогу.

Туризм можна розглядати як фактор покращення якості життя. Туристична діяльність впливає не тільки на економічний ефект, але й на соціально-психологічний стан людини, її здоров'я і добробут. Один з видів туризму, пов'язаних з лікуванням і оздоровленням, грає важливу роль у цьому контексті.

Термін «лікувально-оздоровчий туризм» не має однозначного визначення. З погляду класифікації цілей подорожей, його можна оцінити спеціальним видом туризму з медичними цілями. Сучасний ринок лікувального відпочинку включає лікувальні заклади (курорти і клініки) і

туристичні фірми, які надають ці послуги. В Україні лікувально-оздоровчий туризм розвивається і вважається одним із перспективних напрямків у галузі туризму.

Вибір теми обумовлено необхідністю дослідити сучасний стан лікувально-оздоровчого туризму.

Мета роботи – проаналізувати ситуацію щодо лікувально-оздоровчого туризму в розробці напрямів удосконалення та запропонувати перспективні ефективні шляхи його розвитку в Україні.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- вивчити науково-теоретичні засади лікувально-оздоровчого туризму;
- розглянути становлення лікувально-оздоровчого туризму;
- провести огляд основних центрів розвитку лікувально-оздоровчого туризму;
- проаналізувати попит на лікувально-оздоровчий туризм в країнах світу та України;
- описати основні проблеми лікувально-оздоровчого туризму України
- запропонувати шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України.

Методи дослідження. В результаті досліджень були використані теоретичні та практичні підходи аналізу і розвитку лікувально-оздоровчого туризму як на глобальному, так і на регіональному рівнях.

Об'єктом дослідження є лікувально-оздоровчий туризм.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення лікувально-оздоровчого туризму України.

Для досягнення мети було використано структурно-логічний аналіз та узагальнення, схематичне та графічне зображення, діалектичний метод пізнання, методи аналізу, синтезу та порівняння, абстрактно-логічний, та системно-структурний метод.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає у вирішенні комплексних проблем, пов'язаних з удосконаленням фундаментальних науково - теоретичних і прикладних засад та обґрунтуванні практичних рекомендацій з підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку.

Інформаційна база дослідження становить опубліковані джерела – Закони України, Укази Президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, монографії, статті, наукові дослідження та джерела мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів полягає в запропонованих рекомендаціях стосовно шляхів підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку. Теоретичні положення й практичні рекомендації дослідження можуть бути використані у розробці програми розвитку лікувально-оздоровчого туризму, туристичними підприємствами та їх об'єднаннями.

Основні теоретичні положення та практичні результати наукового дослідження доповідались на Міжнародному вебінарі «Туризм як засіб реабілітації», який відбувся 5 жовтня 2022 р. на базі Одеського національного технологічного університету, м. Одеса; на науковій конференції здобувачів вищої освіти 28-30 березня 2023 року, на базі Одеського національного технологічного університету, м. Одеса. За результатами дослідження опубліковано наукову працю в матеріалах міжнародного вебінару та конференції та отримано сертифікати та диплом II ступеня у четвертому міжнародному конкурсі студентських науково-дослідних робіт з економіки, Науково-дослідний центр «Прогрес» при Комратському державному університеті, грудень 2022 року (додаток А).

Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (76 найменувань). Обсяг кваліфікаційної роботи становить 90 сторінок, 23 таблиці.

РОЗДІЛ 1

Науково-теоретичні основи лікувально-оздоровчого туризму в сучасному світовому господарстві

1.1. Поняття лікувально-оздоровчого туризму та його основні характеристики

Лікувально-оздоровчий туризм - це вид туризму, який спрямований на поліпшення здоров'я, фізичного та психічного оздоровлення та відновлення або просто на підтримку і підвищення загального рівня здоров'я та життєвої активності туристів. Цей вид туризму часто включає в себе відвідування спеціалізованих лікувальних установ, санаторіїв, курортів і клінік, які пропонують медичні процедури, реабілітацію, фізичну активність та інші засоби для покращення стану здоров'я.

Лікувально-оздоровчий туризм - це вид туризму, спрямований на поліпшення фізичного і психічного стану людини шляхом застосування лікувальних, оздоровчих і реабілітаційних процедур, а також відпочинку в спеціалізованих місцях, таких як курорти, клініки, санаторії та інші медичні заклади.

Згідно ст. 4 Закону України «Про туризм» лікувально-оздоровчий туризм є одним із видів туризму [21]. Дефініція «лікувально-оздоровчий туризм» визначається як «подорож до курортних місцевостей з метою оздоровлення та передбачає перебування в санаторно-курортних установах» [47].

Лікувально-оздоровчий туризм обумовлений переважно мотивами, які спрямовані на проведення медичних та оздоровчих процедур з покращення фізичного, інтелектуального та духовного здоров'я особистості. Ця форма туризму поділяється на дві основні категорії: оздоровчий (профілактичний) і медичний (лікувальний).

Лікувально-оздоровчий туризм має дві складові: оздоровчий та медичний туризм, які є формами лікувального-оздоровчого туризму й відрізняються метою й характером послуг. Оздоровчий туризм – це вид туристичної діяльності, який має на меті поліпшити і збалансувати всі основні сфери життя людини, включаючи фізичний, емоційний, професійний, інтелектуальний і духовний стан та передбачає проведення профілактичних, активних заходів, спрямованих на покращення способу життя, таких як фітнес, здорове харчування, релаксація, догляд за тілом і лікування [2]

Медичний туризм – це вид туристичної діяльності, який передбачає використання медичної допомоги на основі доказової медицини, лікувальні ресурси та послуги (як інвазивні, так і неінвазивні). Існує чотири основних види медичного туризму: діагностика, лікування, реабілітація, профілактика. Медичний туризм пов'язаний із туристами, які «подорожують в інше місце, щоб отримати максимально фахові лікувальні послуги відповідного спрямування, які вони не могли отримати вдома». Найпопулярнішими закладами у цьому виді туризму є ті, які спеціалізуються на наданні послуг з косметичної хірургії, лікування раку, репродуктивної медицини і стоматологічного лікування [2].

Лікувально-оздоровчий туризм може бути спрямований на різні аспекти здоров'я та може включати широкий спектр медичних оздоровчих послуг. Він стає все більш популярним у світі, оскільки більше людей залишають на першому місці питання про своє здоров'я і бажають поєднувати подорожі з можливістю поліпшення фізичного та психічного стану.

Вид туризму відзначається тим, що спрямований на поліпшення здоров'я та психічного стану туристів, і він може мати різні форми та спрямування, від медичної реабілітації до оздоровчого відпочинку в природних умовах.

Розглянемо основні характеристики лікувально-оздоровчого туризму, які представлено в таблиці 1.1.

Основні характеристики лікувально-оздоровчого туризму

Аспекти лікувально-оздоровчого туризму	Характеристика
Медичні послуги	Туристи відвідують поїздки з медичними цілями, такими як лікування конкретних захворювань, реабілітація після операцій або інших медичних процедур, або профілактичних захворювань.
Рекреація та оздоровлення	Цей вид туризму також включає в себе відпочинок і відновлення на курортах, які пропонують спа-процедури, масаж, гідротерапію та інші оздоровчі послуги.
Фізична активність	Лікувально-оздоровчий туризм може включати спортивні та фізичні поняття, такі як йога, плавання, трекінг, гірський велосипед та інші види активного відпочинку, спрямовані на покращення фізичної форми.
Психологічне благополуччя	Важливою частиною лікувально-оздоровчого туризму може бути психологічна підтримка та відновлення психічного стану, які можуть бути досягнуті через спокійне середовище курорту або спеціальні психотерапевтичні програми.

Основною послугою лікувально-оздоровчого туризму є досягнення покращення фізичного, психологічного та загального стану здоров'я туристів. Ця мета може бути досягнута через різноманітні заходи та послуги, надані на спеціалізованих курортах, санаторіях, клініках та інших медичних закладах, а також завдяки активному відпочинку та заняттям спортом.

У кожного туриста мета лікувально-оздоровчого туризму може бути різною, незалежно від потреби його і особливо. Однак загальна ідея відбувається в поліпшенні фізичного і психологічного стану під час подорожі та перебування на спеціалізованих курортах або в медичних закладах.

Поняття «лікувально-оздоровчий туризм», який вживається у вітчизняній літературі, та поняття «health tourism» (подорожі за здоров'ям), поширений в англійській літературі. Разом з цим у англійській фаховій літературі популярним є вживання таких термінів, як «wellness tourism», «health care tourism», «cure tourism», «holistic tourism», «wellbeing tourism», «SPA

tourism», «medicaltourism», «health andwellness tourism» тощо. У той же час українська фахова література використовує терміни «лікувальний туризм», «санаторно-лікувальний туризм», «оздоровчий туризм», «медичний туризм», зустрічаються «СПА-туризм», «велнес-туризм» та інші інтерпретації [28]

Розглянемо цілі лікувально-оздоровчого туризму, який представлено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Цілі лікувально-оздоровчого туризму

Цілі	Характеристика
Лікування та реабілітація	Туристи можуть подорожчати за платне лікування конкретних захворювань або реабілітації після травми або хвороби.
Профілактика	Люди можуть вибрати цей вид туризму для запобігання захворюванням і зміцнення імунної системи.
Відновлення і релаксація	Деякі туристи шукають відпочинок і відновлення психологічного стану після періоду стресу або перевантаження.
Поліпшення фізичної форми	Лікувально-оздоровчий туризм може включати поняття спорту, фітнесу та інших фізичних активностей для покращення фізичної форми.
Психологічний комфорт	Зміцнення психічного здоров'я, зняття стресу та підвищення загального добробуту можуть бути використані з цілого лікувально-оздоровчого туризму.

За визначенням Всесвітньої туристичної організації, health tourism включає в себе послуги, щошироко варіюють від відвідування Spa-центрів до хірургічних втручань, які можутьбути здійснені тому, що це або дешевше, або медичні установи в пунктіпризначення є кращі за ті, які розташовані в місці проживання туриста, або томущо турист хоче зберегти анонімність. «Health tourism» – це туризм, пов'язаний зпоїздками до Spa-центрів або курортів, основною метою яких є поліпшенняфізичного здоров'я мандрівника за допомогою режиму фізичних вправ та терапії, дієтичного контролю та медичних послуг, які стосуються підтримки здоров'я» [76].

Баєв В. В. трактує це поняття вужче: health tourism (медичний туризм) є поїздкою в інші країни або території з метою купівлі медичних послуг та інших заходів у галузі охорони здоров'я [2].

Навпаки, Тихохід Л. В. вважає, що health tourism пов'язаний головним чином з термальним туризмом та відвідуванням мінеральних джерел з лікувальною метою, тобто підкреслює більше оздоровчу сутність цього терміну [1].

Термін «Wellness» ввів в обіг у 1961 році американський лікар Хелберт Данншляхом приєднання частин зі слів WELLbeing та fitNESS. Мюллер і Ланц-Кауфман визначають веллнесс як «стан здоров'я завдяки гармонізації тіла, розуму, духу за рахунок самовідповідальності, фізичної культури/краси, здорового харчування/дієти, відпочинку (антистресу)/ медитації, діяльності/ освіти та турботи про навколишнє середовище/соціальних контактів як основні елементи» [70].

Веллнес туристи можуть отримувати процедури, дуже схожі на ті, що використовуються медичними туристами, але відмінність полягає у мотиві – збереження та зміцнення їх здоров'я, запобігання хворобі, а не лікування вже наявної патології [74].

Спра-об'єкти є «місцем підвищення загального благополуччя за допомогою різних професійних послуг, які сприяють оновленню розуму, тіла та духу» [66].

У визначенні процесу лікувально - оздоровчого туризму фахівці акцентують увагу на наступних аспектах:

- Головною платою подорожей є покращення стану здоров'я.
- У курортному пакеті послуг поєднуються медичні та оздоровчі процедури з можливістю розваг і дозвільних заходів.
- Туристи мають особисту ініціативу у формуванні своєї програми лікування і не несуть відповідальності за отримання цих послуг та їх результати.

1.2. Класифікація та основні чинники розвитку лікувально – оздоровчого туризму

Лікувально-оздоровчий туризм може бути класифікований за ключовими критеріями. Основні класифікації включають:

За призначенням та спрямуванням::

- Лікувальний туризм: включає в себе мандрівки з медичної служби, такі як лікування конкретних захворювань або реабілітація після травм і операцій.
- Оздоровчий туризм: спрямований на загальне покращення фізичного і психологічного стану, включаючи відпочинок, активний відпочинок, заняття спортом і зміцнення здоров'я.

За типом послуг:

- Медичний туризм: включає в себе лікування, оперативні втручання та інші медичні процедури, зазвичай в спеціалізованих клініках і лікарнях.
- Бальнеологічний туризм: основними методами лікування є прийом лікувальних вод, грязей, мінералів та інших природних факторів.
- Терапевтичний туризм: включає в себе фізіотерапію, масаж, фізичну реабілітацію та інші неінвазивні методи лікування.
- Спа-туризм: включає в себе відпочинок в спа-курортах, де надані процедури для зняття стресу, релаксації та загального покращення самопочуття.

За локацією:

- Місцевий лікувально-оздоровчий туризм: туристи отримують послуги в межах своєї країни або регіону.
- Зарубіжний лікувально-оздоровчий туризм: туристи подорожують за кордон для лікування і відпочинку.

За характером клімату і природних умов:

- Прибережний лікувальний туризм: включає в себе курорти та місця для лікування біля моря або океану.
- Гірський лікувальний туризм: зазвичай включає в себе курорти в гірських регіонах, де надається активний відпочинок та лікувальні процедури.
- Морський туризм: туристи відправляються до прибережних курортів та пляжів для оздоровлення та відпочинку.

За типом туристів:

- Дорослий лікувальний туризм: спрямований на дорослих осіб для покращення їх здоров'я та відпочинку.
- Дитячий лікувальний туризм: розроблений для дітей з медичними проблемами або для їх загального оздоровлення.

За спосіб організації:

- Індивідуальний туризм: туристи самостійно планують та організують свої подорожі з платним лікуванням або оздоровленням.
- Груповий туризм: туристи приєднуються до груп, які організуються туроператорами або медичними установами.

Класифікація лікувально-оздоровчого туризму може варіювати в залежності від конкретного контексту та потреб туристів, може бути більш докладною за результативними аспектами, включаючи конкретні види послуг і спеціалізованих курортів для певних захворювань і потреб.

Розвиток лікувально-оздоровчого туризму залежить від різних факторів, які включають, але не обмежуються наступними:

1. Медична інфраструктура: наявність сучасних медичних закладів, клінік, санаторіїв і реабілітаційних центрів з високоякісними медичними послугами є фактором розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

2. Природні ресурси: наявність природних ресурсів, таких як мінеральні води, грязі, природні ліси та кліматичні особливості, які можуть бути використані для оздоровлення і лікування.

3. Туристична інфраструктура: наявність готелів, курортів, ресторанів, транспорту та інших туристичних послуг для задоволення потреб лікувальних туристів.

4. Підтримка влади: активна підтримка з боку уряду та регіональних влад у розвитку лікувально-оздоровчого туризму, включаючи податкові пільги, інвестиції та регулювання галузі.

5. Маркетинг і реклама: ефективна маркетингова та рекламна кампанія для просування лікувальних курортів і послуг серед клієнтів.

6. Забезпечення безпеки та якості: забезпечення високої якості медичних послуг і для обслуговування є критичним для приваблення лікувальної безпеки туристів.

7. Медичний персонал і спеціаліст: наявність кваліфікованих лікарів, фахівців та медичного персоналу, які можуть надавати високоякісні послуги.

8. Партнерства з міжнародними партнерами: залучення іноземних інвесторів, медичних та туристичних фірм для розвитку та просування лікувального туризму.

9. Культурні та історичні аспекти: можливість об'єднати лікування з пізнанням культурних та історичних аспектів регіону може бути додатковим стимулом для лікувальних туристів.

10. Зміни в життєвому стилі: зростаюча увага до здорового способу життя та підвищення свідомості про важливість збереження здоров'я сприяють популярності лікувального туризму.

Загалом, успішний розвиток лікувально - оздоровчого туризму потребує комплексного підходу, співпраці різних галузей та факторів, які сприяють забезпеченню комфортного та ефективного лікування та оздоровлення туристів.

Розвиток лікувально-оздоровчого туризму залежить від різних чинників, які можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні чинники, що сприяють розвитку лікувально-оздоровчого туризму

Основні чинники	Характеристика
Природні ресурси	Існування природних джерел, таких як мінеральні води, грязі, кліматичні фактори та інші природні лікувальні фактори, створює сприятливе середовище для розвитку лікувальних курортів і санаторіїв.
Медичні ресурси	Наявність кваліфікованих медичних працівників і лікарського персоналу, а також сучасних медичних установ розвитку медичного туризму.
Інфраструктура	Інфраструктура, як готелі, лікувальні заклади, транспортна мережа, ресторани та інші послуги, є важливою для комфортного перебування туристів і надання медичних послуг.
Туристична популярність	Відомість і популярність певних курортів і санаторіїв, які пропонують лікувально-оздоровчі послуги, привертають туристів з різних регіонів.
Маркетинг і реклама	Правильна маркетингова стратегія і реклама можуть значно вплинути на привабливість лікувальних курортів і залучення нових туристів.
Правове регулювання	Існування відповідних нормативів і правил, які регулюють медичний туризм і забезпечують якість та безпеку послуг, є чинником.
Зовнішні фактори	Світові події, такі як пандемії, впливають на попит і пропозицію в лікувально-оздоровчому туризмі. Наприклад, здійснення поїздок може зменшитися під час глобальних криз та пандемій.
Економічні фактори	Фінансова стабільність та покращення економічного стану споживачів можуть стимулювати попит на лікувально-оздоровчий туризм.
Технологічний розвиток	Використання сучасних технологій у медицині, які полегшують діагностику та лікування, може зробити лікувально-оздоровчий туризм більш привабливим.

Загальна сума цих чинників може суттєво вплинути на розвиток лікувально-оздоровчого туризму в певному регіоні або на певному курорті.

Галасюк С. С. вважає, що курорт – це окультурена цінна природна територія, яка використовується в лікувально-профілактичних цілях і має в своєму розпорядженні природні лікувальні ресурси та необхідні для їх експлуатації будинки та споруди, включаючи об'єкти інфраструктури [12].

Кліматотерапія - це метод лікування і профілактики захворювань шляхом впливу на організм людини за допомогою кліматичних факторів, таких як клімат, погода, сонце, повітря та інші природні умови. Метод лікування базується на використанні сприятливих кліматичних умов для поліпшення фізичного і психічного стану. Кліматотерапія може включати перебування на курортах або в місцях з певним кліматом, таких як гірські регіони, морське узбережжя або гарячі джерела. Вона може бути використана для лікування різних захворювань, посилення імунітету, релаксації та загального оздоровлення організму.

Кліматотерапія може бути використана для лікування різних захворювань або для підвищення загального стану здоров'я. Вона включає в себе такі елементи, як побут на свіжому повітрі, прийом сонячних ванн, гральні та спортивні заняття, а також споживання здорової їжі. Кліматотерапія діє як комплексний підхід до покращення фізичного та психологічного стану, а також як засіб для профілактики захворювань та загартування додаткових.

Різні регіони світу знають свої унікальні кліматичні умови, і тому кліматотерапія може бути спеціалізованою для певних видів захворювань, таких як алергії, респіраторні захворювання, а також для покращення стану шкіри, артриту, астми та інших захворювань.

Бальнеотерапія - це метод лікування та профілактики захворювань за допомогою природних лікувальних факторів, таких як мінеральні води, грязі, гази та інші природні ресурси. Цей метод використовується для покращення стану здоров'я та загального самопочуття.

Бальнеотерапія може включати в себе різні процедури, такі як прийом мінеральних ванн, грязеві аплікації, інгаляції газів, заходи гідромасажу та інші лікувальні заходи. Вибір конкретних процедур і лікувальних факторів залежить від типу захворювання та потреби кожного пацієнта.

Бальнеотерапія часто закінчується на спеціалізованих курортах, санаторіях і лікувальних закладах, які розташовані в регіонах з багатими природними ресурсами. Цей метод може бути важливою частиною

лікувально-оздоровчого туризму, і він пацієнтам за допомогою природних лікувальних факторів покращить своє фізичне і психологічне здоров'я.

Бальнеотерапія - це метод лікування та оздоровлення, який базується на використанні природних лікувальних факторів, таких як мінеральні води, грязі, гази, солі та інші природні ресурси для поліпшення стану здоров'я. Цей метод може включати в себе прийом мінеральних ванн, обгортання гряззю, інгаляцій, пиття мінеральних вод, а також види гідротерапії. Бальнеотерапія часто застосовується в санаторіях, курортах та спеціалізованих лікувальних закладах, де пацієнти мають можливість користуватися природними джерелами лікувальних факторів.

Природні ресурси, використовувані в бальнеотерапії, можуть мати різний хімічний склад і властивості, і вони обираються відповідно до конкретних потреб лікування або оздоровлення. Бальнеотерапія широко використовується для лікування різних захворювань, а також для загального підвищення життєвого тону та покращення фізичного та психологічного стану людей.

Грязелікування - це метод лікування та оздоровлення, який використовує грязь або глину в якості природного лікувального засобу. Цей метод базується на властивостях глини або грязі, які можуть мати різний хімічний склад та наповнювати корисні мінерали, мікроелементи та органічні сполуки. Грязелікування може включати в себе різні процедури, такі як грязеві ванни, грязеві обгортання, компреси, аплікації, а також грязеві інгаляції.

Грязелікування використовують для лікування різних захворювань і станів, включаючи захворювання опорно-рухової системи, шкіри, хворобливі реакції, захворювання дихальних шляхів, ревматичні стани та ін. Грязь має здатність знімати якісно, покращувати кровообіг, розслабляти м'язи та сприяти загоюванню тканини.

Грязелікування часто використовують у спеціалізованих санаторіях та курортах, де пацієнти можуть використовувати природні джерела грязі або глини для проведення лікувальних процедур. Метод є одним із видів

бальнеотерапії та цієї кліматотерапії, і він покращує стан здоров'я та загальний стан організму.

Лікувально-оздоровчий туризм відрізняється від інших форм відпочинку за ключовими аспектами. По-перше, незалежно від стану здоров'я, відвідування санаторію або курорту вимагає тривалості поїздки не менше трьох тижнів, що є мінімальним строком для досягнення позитивного впливу на здоров'я. По-друге, лікувально-оздоровчий туризм переважно спрямований на заможних клієнтів, вартість перебування в санаторіях значно вища, ніж, наприклад, на пляжному відпочинку. По-третє, цей вид туризму популярний серед осіб похилого віку, так як вони часто страждають від хронічних захворювань та загальним зниженням фізичного здоров'я.

1.3. Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму

Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму налічує багато століть і має своє коріння в різних культурах і епохах:

1. Античність: у давньогрецьких та давньоримських цивілізаціях було розширене використання природних лікувальних джерел, таких як термальні джерела, для покращення здоров'я. Лікувальні ванни та грязі були популярними.

2. Середньовіччя: у середньовіччі європейські міста з існуючими лікувальними джерелами стали курортами для відвідувачів, які приїздили на лікування.

3. Ренесанс: епоха Відродження в Європі відзначилася зростанням інтересу до гігієни та лікування, що сприяло розвитку курортів та спа-центрів.

4. 19 століття: це століття відзначилося появою багатьох сучасних курортів та санаторіїв, таких як Баден-Баден у Німеччині, Карлові Вари в Чехії та множина інших відомих курортів у Європі та за кордоном.

5. 20 століття: розширення транспорту та зростання інтересу до фізичного та психічного здоров'я призвели до подальшого розвитку

лікувально-оздоровчого туризму. В цей час почалися нові методи та підходи до лікування.

6. Сучасність: сьогодні лікувально-оздоровчий туризм є однією з найбільш важливих і динамічних галузей світової економіки. Він пропонує різноманітні методи лікування, оздоровлення та відпочинку, а також включає в себе різні курорти, санаторіїв, спа-центрів та клініку. Люди отримують лікування, щоб покращити своє здоров'я та якість життя.

Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму має глибокі корені і відбувається через численні історичні події та культурні впливи (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму

Етапи розвитку	Характеристика
Античність	відомості про використання природних лікувальних джерел, таких як мінеральні води та грязі, знаходяться в давніх цивілізаціях, включаючи давні Єгипет, Грецію, Рим та Індію. Античні курорти та лікувальні об'єкти були популярними для тих, хто шукає покращення здоров'я.
Середньовіччя	У середньовіччі багато лікувальних курортів та санаторіїв були під контролем церкви, і паломництво до святих місць також було співвідносним видом лікування та оздоровлення.
Ренесанс	Період Ренесансу в Європі сприяв розвитку наукового підходу до медицини та лікувальних практик. Курорти та лікувальні води стали популярними серед широкої громадськості.
18-19 століття	У цей період розвивалися курорти в Європі, такі як Баден-Баден у Німеччині та Біарріц у Франції, які стали центрами відпочинку та лікування для заможних шарів суспільства.
20 століття	Перша половина 20 століття була періодом інтенсивного розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Спеціалізовані санаторії, курорти і лікувальні заклади виникли в багатьох країнах. Деякі з них виростили в справжні курортні міста.
21 століття	Розширюється сучасний лікувально-оздоровчий туризм, включаючи розвиток медичного туризму, спеціалізованих санаторіїв та курортів для різних видів лікування, включаючи фізіотерапію, бальнеотерапію та інші методи. Зростає інтерес до природних лікувальних ресурсів та кліматотерапії.

У давньогрецькій та давньоримській цивілізаціях, які існували в період приблизно з 8 століття до н.е. до 5 століття н.е., використання природних лікувальних джерел та методів для покращення здоров'я було розширеним і успішно важливим в їхньому житті. Насамперед, це стосувалося лікувальних ванн та грязей, які стали популярними серед населення того часу. Давайте розглянемо цей період більш детально:

- Термальні джерела: області, де існували термальні джерела, були дуже цінними для давніх греків і римлян. Ці джерела виділялися природними гарячими джерелами води, які містили різноманітні мінерали та елементи, відомі своїми лікувальними властивостями. Люди з усієї імперії прибували до таких місць, щоб купатися в термальних джерелах і використовувати їх корисні властивості для покращення свого здоров'я. Найвідомішим термальним курортом давнього Риму були Терми Каракалли.

- Лікувальні ванни: давні греки та римляни відомі своєю зацікавленістю у водних процедурах. Вони створили різноманітні ванни для лікування та релаксації. Такі лікувальні ванни використовувалися для поліпшення фізичного та психічного здоров'я, а також для підтримки гігієни тіла.

- Грязелікування: вже в античності глина та грязь були відомі своїми лікувальними властивостями. Люди використовували грязь для поліпшення тіла та лікувальних процедур для поліпшення шкіри та загального стану організму.

- Спорт і фізична активність: давні греки також знають свою цінність фізичної активності та спорту. Вони організовували олімпійські ігри, де спортсмени змагалися в різних видах спорту. Фізична активність розглядалася як спосіб підтримувати здоров'я та долати захворювання.

Загалом, давні греки та римляни були першими, хто вивчав і використовував природні лікувальні ресурси для досягнення фізичного та психічного благополуччя, і ця практика мала великий вплив на подальший розвиток лікувально-оздоровчого туризму.

Період Середньовіччя (приблизно з 5 століття н. е. до 15 століття н. е.) в історії Європи став етапом розвитку лікувально-оздоровчого туризму, хоча цей період характеризувався іншими умовами та підходами до лікування з античністю.

Після розпаду Римської імперії багато знань про лікування та гігієну було втрачено, але деякі лікувальні традиції залишилися. Так, курорти і спа, де вже існували лікувальні джерела (наприклад, гарячі джерела або джерела мінеральних вод), продовжували працювати і в Середньовіччі.

У середньовічних європейських містах, де існували лікувальні джерела, з'явилися курорти та спа-центри, які приймали відвідувачів для лікування та оздоровлення. Ці місця стали лісовими для мешканців та подорожніх, які приїхали на курорти для покращення свого здоров'я та відновлення сил.

В Середньовіччі Церква відігравала значущу роль у суспільстві. Церковні організації сприяли розвитку лікувальних закладів та госпіталів для хворих, а деякі з цих місць також надавали лікувальні послуги. Однак лікування в таких місцях часто було пов'язане з релігійними обрядами та молитвами.

Деякі знання про лікувальні властивості трав та рослин були збережені в середньовіччі за допомогою рукописів і книг. Багато з цих знань передавалися від покоління до покоління, і вони використовувалися для лікування хворих.

Важливий акцент у цей період було зроблено збереження здоров'я та профілактики захворювань. Люди намагалися використовувати різноманітні методи гігієни та лікування для збереження свого фізичного та психічного здоров'я.

Усі ці фактори свідчать про те, що лікувально-оздоровчий туризм продовжував існувати в Середньовіччі, хоча він мав свої особливості та відмінності відповідно до античності.

Епоха Відродження (15-16 століття) була періодом в історії Європи, коли суспільство переживало розвиток науки, мистецтва та культури. період в

історії також відзначився зростанням інтересу цього до гігієни та лікування, що сприяло розвитку курортів та спа-центрів.

В епоху Відродження з'явився науковий підхід до лікування та гігієни. Медичні дослідження стали більш систематичними, і вчені почали вивчати природні лікувальні ресурси та методи лікування. Це сприяло розвитку нових методів лікування та оздоровлення.

Під час Відродження велику увагу приділили природним лікувальним ресурсам, таким як термальні джерела та мінеральні джерела. Великі зусилля спрямовані на вивчення їхніх лікувальних властивостей та використання для покращення здоров'я.

Під впливом нових наукових знань із медицини і гігієни стали розвиватися курорти, які надавали лікувальні та оздоровчі послуги. Лікувальні ванни, питна курортна вода, грязелікування та інші методи стали доступними для людей, які шукали покращення свого здоров'я.

Час Відродження був у центрі розвитку медичних інновацій. Виникли нові методи діагностики та лікування, і вони впроваджувалися в медичну практику на курортах та в санаторіях.

В епоху Відродження почалося більше приділяти увагу гігієні та здоровому способу життя. Люди стали свідоміше ставитися до свого здоров'я та здоров'я оточуючих.

Усі ці фактори сприяли розвитку лікувально-оздоровчого туризму в епоху Відродження. Люди відкрили для себе можливість покращення свого здоров'я за рахунок природних лікувальних ресурсів, медичних відкриттів та інновацій, що дало початок подальшому розвитку сучасної індустрії лікувального туризму.

19 століття змінювало важливу роль у розвитку лікувально-оздоровчого туризму, і цей період був визначальним для становлення сучасних курортів і санаторіїв. У 19 століттях стали будувати значну кількість залізниць в Європі та інших регіонах. Це зробило подорожі до відомих курортів та санаторіїв

більш доступними для великої кількості людей. Залізнична мережа сприяла розвитку туризму та об'їлила перевезення місць до місць лікування.

У 19 столітті в Європі з'явилися курорти, які стали відомими в нашому світі. Прикладами є Баден-Баден в Німеччині, Карлові Вари в Чехії, Біарріц у Франції та множина інших. Ці курорти відзначалися розкішшю, високим рівнем обслуговування та надавали широкий спектр лікувальних та оздоровчих процедур.

У 19 столітті почали створювати спеціалізовані санаторії для лікування різних захворювань. Ці заклади надавали пацієнтам можливість перебувати на природі, витягнути з міського середовища, та отримувати лікування, що базувалося на природних ресурсах та методах.

У цей період кліматотерапія стала ще більш популярною. Люди з різних країн приїхали до місць зі сприятливим кліматом для покращення свого здоров'я. Центральна та Південна Європа стали кількома регіонами для таких поїздок.

Відкриття лікувальних курортів призвело до розвитку курортної інфраструктури, такої як готелі, санаторії, ресторани, театри, парки та інші розважальні заклади. Ця інфраструктура надавала комфорт та можливість насолоджуватися культурними та розважальними подіями.

У цей період розвивалися різні лікувальні методи, включаючи гідротерапію, фізіотерапію, дієтотерапію та інші. Ці напрямки методи використовувалися для покращення здоров'я та покращення фізичного стану здоров'я.

Зростання інтересу до лікувально-оздоровчого туризму призвело до збільшення міжнародних подорожей. Люди з різних країн приїздили до відомих курортів та санаторіїв, щоб отримати лікування та відпочинок.

Загалом, 19 століття було ключовим періодом для розвитку лікувально-оздоровчого туризму, і відомі курорти та санаторії, які виникли в цей час, залишаються популярними місцями для відпочинку та лікування і сьогодні.

20 століття настав період для лікувально-оздоровчого туризму, в якому відбувся подальший розвиток цієї галузі за рахунок розширення транспортної інфраструктури та зростання інтересу до фізичного та психічного здоров'я. 20 століття відзначилося стрімким розвитком транспорту. Залізниця, автомобілі, літаки та інші засоби пересування стали більш доступними та швидкими. Це зробило подорожі до курортів та санаторіїв просто зручнішими та доступнішими для широкої аудиторії. Протягом 20-го століття з'явилися нові лікувальні курорти та санаторії в різних країнах світу. Популярність курортів продовжує зростати, і з'являються нові курорти з більш спеціалізованими програмами лікування різних захворювань.

У цей період стали розвиватися нові методи лікування та медичні технології. Лікарі та фахівці в сфері лікування працюють над розробкою більш ефективних та інноваційних підходів до лікування різних захворювань.

У 20 столітті зростаюча увага була приділена психічному здоров'ю. Відкриття та розвиток психотерапії сприяли розумінню важливості психічного здоров'я та лікування психічних розладів. Це призвело до створення спеціалізованих санаторіїв для психічного лікування.

Лікування водою та гряздю залишилося популярним методом у лікувально-оздоровчому туризмі. Курорти, де надавали ці процедури, розвивалися та модернізувалися.

В 20 століття подорожі за кордон стали все поширенішими, і багато людей відвідували лікувальні курорти та санаторії в інших країнах. Це призвело до змішування медичних та культурних підходів у лікуванні.

У 20 столітті спортивний туризм став все більш популярним. Люди подорожували для зайняття спортом, зокрема гірськими лижами, гірськими походами, туристичними прогулянками та іншими видами активності для збереження та покращення фізичного здоров'я.

У цей період стали використовуватися більш точні методи діагностики захворювань, які дозволили швидше та ефективніше встановити діагнози та розробити індивідуалізовані плани лікування.

Загалом, 20 століття було часом значного розвитку лікувально-оздоровчого туризму, коли з'явилися нові методи лікування, зросла інтернаціоналізація подорожей і створювалися спеціалізовані курорти для різних потреб та захворювань. Ця епоха визначила та сформувала сучасний підхід до лікувально-оздоровчого туризму.

Сучасний лікувально-оздоровчий туризм є надзвичайно важливою та динамічною галуззю світової економіки. Він пропонує широкий спектр методів лікування, оздоровлення та відпочинку і включає в себе різні заклади, як курорти, санаторії, спа-центри та клініки. Люди з усього світу вирушають у подорожі за рахунок покращення свого фізичного та психічного здоров'я, а також для покращення якості свого життя.

Сучасний лікувально-оздоровчий туризм обґрунтовується на високому рівні медичної експертизи та діагностики. Лікарі, фахівці та медичні установи пропонують індивідуальні програми для різних захворювань та потреб. Вони потребують сучасні методи лікування, включаючи хірургічні операції, фізіотерапію, медикаментозні та альтернативні методи.

Сучасний лікувально-оздоровчий туризм пропонує безліч варіантів для подорожей. Існують курорти зі спеціалізованими програмами, такими як кліматотерапія, бальнеотерапія, мінеральні води, грязелікування та інші методи. Також є спа-курорти, які спеціалізуються на оздоровленні та релаксації.

Багато курортів використовують природні ресурси, такі як термальні джерела, мінеральні джерела та морська вода для лікування та оздоровлення. Ці ресурси вважаються корисними для здоров'я та релаксації сім'ї.

У сучасному лікувально-оздоровчому туризмі надаються різноманітні послуги, які включають лікування, спорт, дієтотерапію, психотерапію, фітнес та ін. Це дозволяє пацієнтам вибирати програми, які найкраще відповідають їхнім потребам.

Співвідношення класифікації спа-закладів [8, с.14]

Класифікація спа-закладів за Міжнародною СПА Асоціацією (ISPA)	Аналогічні заклади в Україні
Клубні спа (без послуг проживання)	Спа-центри клубного типу – заклади, що надають побутові послуги для населення
Спа-круїзи	Морські, річкові круїзи з елементами спа
Денні спа (без послуг проживання)	Салони краси, спа-центри, сауни, лазні та інші подібні заклади – що надають побутові послуги для населення. Курортні поліклініки, бальнеологічні та грязелікарні тощо (без послуг проживання)
Спа-дестинації Спа-готелі	Санаторії та пансіонати з лікуванням Готелі зі спа-зоною Будинки, пансіонати, бази та інші заклади відпочинку зі спа-зоною
Спа медичні заклади	Стаціонарні лікувальні заклади
Спа мінеральні джерела	Санаторії та пансіонати з лікуванням, що базуються на мінеральних джерелах
Спа-курорти	Санаторії та пансіонати з лікуванням

Лікувально-оздоровчий туризм став більш інтернаціональним, і люди подорожують до курортів у різних країнах. Це обмін обміну медичними знаннями та культурними впливами.

Психічне здоров'я стає все важливішою частиною лікувально-оздоровчого туризму. Спеціалізовані програми для стресу, активізації та інших психічних проблем набирають популярність.

Лікувально-оздоровчий туризм пропонує програми для різних цільових груп, включаючи лікування дітей, людей похилого віку, спортсменів, туристів та інших. Це дозволяє задовольнити потреби різних клієнтів.

Лікувально-оздоровчий туризм має значний вплив на економіку країни, де розвиваються курорти та санаторії. Він створює робочі місця, сприяє розвитку туризму та забезпечує стабільний прихід валюти.

Загалом, сучасний лікувально-оздоровчий туризм відзначається високим рівнем медичної та оздоровчої експертизи, різноманітністю програм

та послуг, інтеграцією природних ресурсів та підвищенням уваги до психічного здоров'я. Він залишається однією з вихідних та динамічних галузей світової економіки, що пропонує людям покращити своє здоров'я та якість життя через подорожі та лікування.

Лікувально-оздоровчий туризм розвинений практично скрізь, проте його визнаними світовими центрами є Європа, Близький Схід та Південно-Східна Азія. Найбільша кількість європейських здравниць зосереджена у Франції, Німеччині, Австрії, Італії та Швейцарії. Найпопулярнішою державою Європи, у плані подорожей за здоров'ям є Чехія (Карлові Вари), Теплиці з величезним бальнеологічним потенціалом. На Близькому Сході лідером оздоровчого туризму є Ізраїль. Це пов'язано з наявністю на його території серйозного рекреаційного потенціалу та розвиненої інфраструктури відпочинку. Зокрема, першокласним терапевтичним обслуговуванням славляться курорти на берегах унікального Мертвого моря та середземноморського узбережжя. Південно-Східна Азія пропонує оздоровлення туристам за допомогою нетрадиційної (в розумінні європейця) медицини. Йдеться про методи давньоіндійської аюверді, тайського масажу, китайську та тибетську медицину [24].

В Україні головним центром лікувально-оздоровчого туризму є Прикарпаття. Прикарпатська група курортів належить до бальнеокліматичної категорії. Тут лікувальними чинниками є клімат, джерела мінеральної води, а також екологічно чисте середовище. Ще одним центром оздоровчого туризму України є Одеський регіон, де представлені кліматобальнеогрязеві курорти Куяльник, Хаджибей та інші [28].

Сучасний лікувально-оздоровчий туризм враховує різноманітні потреби та побажання туристів, і розвивається у відповідності до сучасних наукових, медичних та технологічних досягнень.

Висновки до 1 розділу

Лікувально-оздоровчий туризм - це важлива галузь глобальної економіки, яка спрямована на покращення фізичного та психічного здоров'я людей через подорожі до спеціалізованих курортів, санаторіїв, клінік та спа-центрів. Основні характеристики цієї галузі включають високий рівень медичної експертизи, широкий спектр лікувальних та оздоровчих послуг, використання природних ресурсів, інтеграцію психологічного оздоровлення та вплив на економіку країни.

Класифікація лікувально-оздоровчого туризму включає два основних підтипи: оздоровчий (профілактичний) та медичний (лікувальний). Основні чинники розвитку цієї галузі включають вплив демографічних, природно-географічних, соціально-економічних, історичних, релігійних та політико-правових факторів.

Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму охоплює різні епохи, починаючи з давньогрецьких та давньоримських цивілізацій, коли використання природних лікувальних джерел було розширено. У середньовіччі курорти стали популярними для відвідувачів, а в 19 столітті з'являється багато сучасних курортів та санаторіїв. У 20 столітті розвинулися нові методи лікування, а сьогодні лікувально-оздоровчий туризм є єдиною з основних галузей економіки, що пропонує різноманітні програми та послуги для покращення здоров'я та якості життя людей.

РОЗДІЛ 2

Сучасний стан розвитку та ефективності лікувально - оздоровчого туризму в світі та Україні

2.1. Аналіз розвитку лікувально - оздоровчого туризму в світі

Розвиток лікувально-оздоровчого туризму є актуальним та поширеним явищем в усьому світі. Ця галузь туризму стала важливою для багатьох країн через зростання інтересу до здорового способу життя, покращенню медичних стандартів та більшій доступності інформації.

Таблиця 2.1

Основні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в світі

Основні тенденції	Характеристика
Зростання популярності	Запит на лікувально-оздоровчий туризм постійно зростає, менше людей шукають можливості об'єднати відпочинок з покращенням здоров'я. Це включає в себе лікування та профілактику різних захворювань, відновлення після операцій та реабілітацію.
Міжнародні лікувальні центри	Багато країн активно розвивають свої лікувальні заклади, які пропонують якісні послуги для іноземних грошей. Це сприяє медичному туризму, де пацієнти подорожують за кордон для отримання високоякісного медичного обслуговування.
Релаксація та відновлення	Лікувально-оздоровчий туризм також акцентується на психічному здоров'ї та відновленні. Спа-курорти, йога-тури, медитаційні ретрити та інші програми спрямовані на зняття стресу та покращення емоційного стану.
Нові напрями	Однією з нових тенденцій є розвиток медичного туризму для дітей та сімей, включаючи програми для дітей з особливими потребами. Деякі курорти спеціалізуються на числі вагітних жінок та матерів.
Технологічні інновації	Завдяки розвитку технологій пацієнти можуть отримувати консультації та другу думку від лікарів в інших країнах без фізичного відвідування лікувальних закладів. Це також дозволяє пацієнтам отримати інформацію про лікування та курорти в інших країнах.

Загалом, лікувально-оздоровчий туризм є динамічно розвиваючою галуззю туризму, яка відповідає змінюваним потребам та очікуванням людей щодо їх здоров'я та добробуту.

У представленій табл. 2.2 представлені дані щодо функціонування сегмента санаторно-курортного туризму як на глобальному, так і на регіональному рівнях. Важливо відзначити, що в Україні відсутні подібні спостереження. Проте ці показники викликають значний інтерес серед професіоналів спа-лікувальної галузі, і професійні асоціації спа в Україні мають можливість провести подібні дослідження для порівняння з глобальними тенденціями.

Таблиця 2.2

Порівняльні показники ефективності діяльності лікувально-оздоровчих закладів в розрізі регіонів в 2022 р.

Показники лікувально-оздоровчого туризму	Світовий показник	Регіональні показники			
		Азіатсько-Тихо-океанський регіон	Середній Схід / Африка	Америка	Європа
Завантаженість лікувального кабінету, %	34	37	27	32	31
Коефіцієнт продуктивності терапевтів, %	43	42	33	49	43
Середня ціна спа-процедури (дол. США)	90	77	87	109	111
Дохід за хв. роботи (дол. США)	0,41	0,32	0,29	0,59	0,54
Показник залучення гостей готелю, %	62	64	53	72	53

Професіоналізація лікувально-оздоровчого туризму значно зросла в останні роки завдяки створенню спеціалізованих галузевих асоціацій. Важливо відзначити, що ці асоціації об'єднують як традиційні лікувальні спа, так і сучасні спа-готелі та курорти. Це програма про одну єдиного спа-кластеру, яка використовує спільну маркетингову політику та стратегію управління.

Основною професійною асоціацією є забезпечення високих стандартів якості послуг через надання сертифікатів якості, проведення сертифікації та нагляд за дотриманням сертифікаційних вимог. Прикладами такої програми є програма сертифікації Європейської СПА Асоціації (ESPA), яка включає сертифікацію якості спа-лікувальних закладів і спа-готелів (EUROPESPA Med

quality), а також готелів з послугами велнесу (EUROPESPA Wellness quality). Також об'єднані програми сертифікації, такі як Best Health Austria та Alpine Wellness, які підтримуються Федеральним міністерством економіки, Міністерством охорони здоров'я та торговельно-економічною палатою Австрії та діють з 2003 року.

Основні напрямки виїзного медичного туризму з України включають Ізраїль, Туреччину, США, Таїланд, Німеччину, Угорщину, Австрію, Чехію та Словаччину. Однак останнім часом серйозну конкуренцію для них створюють клініки нових країн, таких як Індія, Бразилія, Болівія, Коста-Ріка та ПАР.

З іншого боку, Україна сама стає ринком для в'їзного медичного та оздоровчого туризму. Наша країна знає свою репутацію постачальника медичних послуг з високим рівнем якості до ціни. Особливо це стосується послуг в галузі стоматології та МРТ-діагностики. Крім того, слід відзначити високий рівень українських репродуктивних клінік.

Таблиця 2.3

Основні центри лікувально-оздоровчого туризму в світі

Основні центри	Характеристика
Карлові Вари, Чехія	Карлові Вари відомі своїми мінеральними джерелами, які використовують для лікування різних захворювань, зокрема хвороб шлунково-кишкового тракту і сечошкірної системи.
Баден-Баден, Німеччина	Цей німецький курорт славиться своїми мінеральними джерелами, гарним кліматом і висококласними санаторіями та лікувальними закладами.
Терме ді Бенедетто, Італія	Тут можна знайти термальні джерела з лікувальною сіллю і мінералами, які користуються популярністю для лікування хвороб захворювань, шкіри та дихальних шляхів.
Хаконе, Японія	Відомий зі своїми гарячими джерелами та релаксуючими курортами, Хаконе відзначається чудовими краєвидами на горі та Озеро Асі.
Банф, Канада	Це мальовничий курорт в Канадських Андесах, де туристи можуть насолодитися лікувальними джерелами, а також активним відпочинком, зокрема гірським туризмом і лижами.
Баден-Баден, Австрія	Ще один Баден, але цей розташований в Австрії, славиться своїми грязями і мінеральними джерелами.
Санторіні, Греція	Відомий своєю унікальною вулканічною землею і гідротерапією в гарячих джерелах.
Спа, Бельгія	Бельгійське місто Спа славиться своїми термальними джерелами і джерелами мінеральної води.
Давос, Швейцарія	Відомий своєю гірською атмосферою і лікуванням хвороб дихальних шляхів.

Лікувально-оздоровчий туризм є популярним видом туризму в багатьох країнах світу, і на території численних центрів та регіонів, які славляться унікальною медичною та оздоровчою інфраструктурою.

Ці місця відзначаються своєю лікувальною спадщиною, природними ресурсами та різноманітними медичними послугами, і приймають туристів з усього світу, які шукають відновлення здоров'я та релаксації.

Лікувально-оздоровчий туризм розвивається в багатьох країнах світу, особливо в тих, де є природні лікувальні ресурси та інфраструктура для забезпечення відповідних послуг. Основні країни лікувально-оздоровчого туризму в світі:

1. Німеччина славиться своєю більшою історією лікувального туризму. Тут розташовані численні санаторії, гірськолижні курорти, лікувальні джерела та грязі. Популярні місця включають Баден-Баден, Баварію та озеро Констанц.

2. Чехія знає своєю мінеральною водою та термальними джерелами. Карлові Вари та Маріанські Лазні є популярними курортами для лікування.

3. Угорщина славиться термальними курортами та лікувальними водами. Будапешт має численні термальні басейни та санаторії.

4. В Австрії можна знайти як гірськолижні курорти, так і місця для лікування за допомогою мінеральних джерел та грязей. Бад Ішль та Зальцбург є відомими місцями для лікування.

5. Ізраїль славиться своїми термальними джерелами та лікуванням багатьма видами хвороб, включаючи ревматоїдний артрит та шкірні захворювання. Мертве море славиться своєю високою солоністю та цілющими властивостями.

6. Японія має свої традиційні японські курорти (онсен) з термальними джерелами. Гарячі джерела Хаконе та Кусацу славляться своєю природною красою.

7. Туреччина відома своїми термальними джерелами та грязями. Памуккале та Каппадокія - популярні місця для лікувального туризму.

8. Індія пропонує лікувальний туризм на основі аюрведичної медицини. Гоа та Керала - важливі центри цього виду лікування.

У цих країнах такі види лікувального туризму: мінеральні води, грязі, термальні джерела, масажі та інші лікувальні процедури для покращення здоров'я та відновлення тіла.

Отже, різноманітні країни пропонують туристам доступ до лікувальних вод, термальних джерел, грязей та інших природних ресурсів для покращення фізичного та психічного здоров'я. Попит на лікувально-оздоровчий туризм постійно зростає за рахунок підвищення уваги до здорового способу життя та добробуту. Багато країн вживають заходів для розвитку цього сектору та залучення туристів, і ця галузь продовжує еволюціонувати, адаптуючись до нових викликів та потребуючи подорожчання.

2.2. Сучасний стан розвитку лікувально - оздоровчого туризму в Україні

Україна пережила розвиток ринку лікувального туризму впродовж останнього десятиліття. Сучасні національні туристичні компанії надають послуги в трьох основних сферах лікувального туризму: діагностичного, оздоровчого та реабілітаційного. Аналітичні дані показують, що кількість виїзних лікувальних туристів в Україні щорічно зростає в 1,5-2 рази. Згідно з прогнозами Всесвітньої асоціації медичного туризму (GHTC), Україна стане перспективним регіоном для іноземних інвесторів. Тому в останні роки асоціація запропонувала ряд інвестиційних проектів для українських закладів охорони здоров'я та рекомендації щодо проведення в галузі.

Всесвітня асоціація медичного туризму (ВАМТ) висловлює думку, що Україна представляє значний інтерес для іноземних інвесторів і готова надавати підтримку у фінансуванні закладів охорони здоров'я та проведення реформ у цій галузі. Україна має численні привабливі рекреаційні зони з унікальними можливостями, а також медичні заклади з

висококваліфікованими спеціалістами для залучення інвестицій. Це стосується як Західної України з її природними особливостями, такими як джерела мінеральних та лікувальних вод, природних реабілітаційних центрів, так і регіонів Причорномор'я, а також клініка у містах Київ, Харків та Одеса, які роблять унікальні варіанти оптимальними для іноземних цінами.

Українські санаторії та лікувальні заклади мають значний досвід у лікуванні та реабілітації хворих із захворюваннями, включаючи захворювання опорно-рухового апарату, гінекологічні та гастроентерологічні діагнози тощо. Україна також знає свою репутацію як постачальник медичних послуг з високою якістю за доступними цінами. Це особливо стосується послуг у галузі стоматології, репродуктології, офтальмології та МРТ-діагностики. Багато іноземних туристів приїжджають в Україну, щоб мати унікальні методи лікування, такі як лікування стовбуровими клітинами.

В Україні є багатопрофільні лікарні, які потребують інвестицій для повноцінного функціонування, такі як Охматдит у Києві. Також є потреба у створенні спеціалізованого центру з трансплантації кісткового мозку, що дозволяє економити витрати на лікування за кордоном та стане привабливим бізнес-проектом для залучення іноземних грошей.

В Україні маємо доступ до всіх видів ресурсів, які сприяють розвитку лікувального туризму. Наша країна славиться якістю та різноманітністю природних факторів, включаючи мінеральні води, лікувальні грязі та різні кліматичні умови. Україна розпоряджається значними запасами лікувальних мінеральних вод, які віднесені до різних бальнеологічних груп. Ці мінеральні води використовуються для проведення бальнеолікування.

Кліматолікування також активно розвивається на узбережжі Причорномор'я на півночі країни. Тут використовується поєднання морського та рівнинного степового клімату для лікування. Три основні регіони приморського степового кліматолікування в Україні включають Одеську область з курортами Аркадія, Великий Фонтан та Затока, Миколаївську область з курортом Очаків та Херсонську область з курортом Скадовськ. Різні

курорти спеціалізуються на лікуванні різних захворювань, таких як органи дихання, серцево-судинної системи та нервової системи.

Кліматолікування також використовують на приморських курортах у Запорізькій області, які мають міжнародне значення. Україна також активно використовує цілющі властивості гірського та рівнинного клімату для лікування різних захворювань. Гірські та рівнинні курорти мають статус державного та місцевого значення та розташовані в лісових та лісостепових зонах. Гірське кліматолікування в Україні зазвичай відбувається в Карпатському регіоні, зокрема в Закарпатській та Івано-Франківській областях. Тип кліматолікування благотворно впливає на лікування захворювань серцево-судинної та нервової систем, а також органів дихання.

Залучаючи потенціал лісів та лісостепових зон, ліси сприяють підвищенню рівня кисню у повітрі, його іонізації та мають очищувальний вплив на організм людини. Україна володіє всіма необхідними природними ресурсами для розвитку лікувального туризму.

На рівнинній території України найбільшим регіоном для кліматолікування є Київська область, в якій розташовані курорти державного значення, такі як Ворзель, Ірпінь, Пуща-Водиця та Конча-Заспа. Також в місті Біла Церква та Богуславському районі діють кліматичні санаторії, а в місті Києві функціонує санаторій-профілакторій. Ці курорти на околицях Києва відзначаються своїм першокласним рівнинним кліматом, завдяки їх географічному розташуванню, високій сонячній радіації, помірним температурам і вологості повітря, а також наявності великих лісових масивів, озер і річок. Інші регіони, де розвивається кліматолікування на рівнині в Україні, включають Волинську, Рівненську, Житомирську та Чернігівську області.

В інших кліматолікування розвивається не стільки на курортах, скільки на окремих санаторно-курортних підприємствах. Такі санаторії можна знайти в Харківській, Сумській, Полтавській, Черкаській, Вінницькій, Хмельницькій, Тернопільській та Львівській областях. У степовій зоні України

кліматолікування лише в Дніпропетровській та Запорізькій, де використовується степове повітря з впливом вологих ресурсів Дніпровського та Каховського водосховищ. Окремо варто відзначити санаторно-курортні підприємства, що пропонують спелеотерапію для лікування. Це підприємство розташоване на заході Закарпатської області в селі Солотвине, і пропонує унікальний мікроклімат соляних шахт для лікування захворювань, які розвиваються на бронхіальну астму та інші хронічні неспецифічні захворювання органів дихання.

Бальнеолікування, включаючи бальнеотуризм, широко розповсюджене у всіх регіонах України, зокрема, Чернівецька область. У Київській та Херсонській цей вид лікування зазвичай використовують на мінеральних водах, які привозять з інших регіонів. Основним центром бальнеотуризму є Карпатський регіон, на території Чернівців та степової Кіровоградської області.

Грязелікування використовують тільки в 17 регіонах України, з яких п'ять (Дніпропетровська, Київська, Сумська, Харківська та Хмельницька області) використовують лікувальні грязі, що постачаються з інших регіонів. Головним регіоном для грязелікування є Азово-Чорноморський регіон, з більшою кількістю грязелікувальних центрів, розташованих на Одещині, а також у Херсонській та Запорізькій областях.

У сфері лікувального туризму існують інші курорти міжнародного, загальнодержавного та місцевого значення. Розташування курортів по території України нерівномірне. Найбільшим регіоном для курортного відпочинку є Карпатський регіон, який розташував понад третину всіх курортів України, включаючи Закарпатську, Львівську та Івано-Франківську області.

Азово-Чорноморський регіон займає інше місце, з половиною грязелікувальних центрів, розташованих на Одещині, і по два в Херсонській та Запорізькій області, а також один у Миколаївській області. На рівнинній території України найбільшим регіоном для лікувального туризму є Київська

область на півночі країни. Однак, в інших регіонах кліматолікування розвивається в меншому обсязі, частіше в групі окремих санаторіїв та курортних підприємств.

Україна розпоряджається усіма необхідними ресурсами для розвитку лікувального туризму, і ця країна є найбільшою в Європі за кількістю та якістю природних чинників, таких як мінеральні води, лікувальні грязі та кліматичні умови. Україна також володіє значними запасами лікувальних мінеральних вод. Територія країни налічує мінеральні води можливих різних бальнеологічних, що ускладнюють різноманітність та групи в цій галузі.

В Україні це найчисленніша група мінеральних вод. На бальнеологічних курортах Миргород у Полтавській області, Трускавець та Моршин у Львівській області, Горинь у Рівненській області, Куяльник та Великий Фонтан в Одеській області їх застосовують внутрішньо та зовнішньо. Мінеральна вода «Миргородська» та «Куяльницька» застосовується для промислового розливу. Ці курорти спеціалізуються на лікуванні органів травлення, обміну речовин, а Трускавець – на лікуванні захворювань нирок, печінки, сечовивідних та жовчних шляхів. На грязьових курортах Бердянськ, Кирилівка у Запорізькій області. На кліматичних курортах Великий Фонтан, Аркадія в Одеській та Очаків у Миколаївській області - їх використовують лише для зовнішнього застосування. Крім названих курортів хлоридно-натрієві води використовують для лікування у санаторіях Волинської, Дніпропетровської, Луганської, Сумської та Чернігівської областей. На грязьових та кліматичних курортах хлоридні натрієві води застосовують для лікування нервової системи та органів кровообігу [24].

У таблиці 2.4 подано розподіл досліджених та використаних ресурсів лікувального туризму за регіонами України.

Таблиця 2.4

Характеристика розподілу ресурсів лікувального туризму регіонами України

Адміністративні одиниці	Ресурси лікувального туризму		
	Типи мінеральних вод	Типи лікувальних грязей	Типи клімату
Вінницька	Радонові	Торф'яні грязі	Рівнинний лісостеповий
Волинська	Хлоридні натрієві		Рівнинний лісовий
Дніпропетровська	Хлоридні натрієві		Рівнинний лісовий
Донецька	Хлоридні натрієві	Сульфідні материкові мулові; сульфідні морські мулові	Рівнинний лісостеповий
Житомирська	Радонові		Рівнинний лісовий
Закарпатська	Вуглекислі; сірководневі; миш'яковисті		Гірський лісовий
Запорізька	Хлоридні натрієві	Сульфідні приморські мулові	Рівнинний степовий, приморський степовий
Івано-Франківська	Сірководневі	Торф'яні грязі	Гірський лісовий
Київська			Рівнинний лісовий
Кіровоградська	Радонові		
Луганська	Хлоридні натрієві		Рівнинний лісостеповий
Львівська	Хлоридні натрієві; сірководневі; з високим вмістом органічних речовин	Торф'яні грязі	Рівнинний лісостеповий
Миколаївська	Хлоридні натрієві		Приморський степовий
Одеська	Хлоридні натрієві	Сульфідні приморські мулові	Приморський степовий
Полтавська	Хлоридні натрієві	Торф'яні грязі	Рівнинний лісостеповий
Рівненська	Хлоридні натрієві	Торф'яні грязі	Рівнинний лісовий
Сумська	Хлоридні натрієві		Рівнинний лісостеповий
Тернопільська	З високим вмістом органічних речовин	Торф'яні грязі	Рівнинний лісостеповий
Харківська	З високим змістом органічних речовин		Рівнинний лісостеповий
Херсонська		Сульфідні приморські мулові	Рівнинний приморський степовий
Хмельницька	З високим вмістом органічних речовин		Рівнинний лісостеповий
Черкаська	Радонові		Рівнинний помірний лісостеповий
Чернівецька	Залізні		Гірський лісовий
Чернігівська	Хлоридні натрієві; вуглекислі	Торф'яні грязі	Рівнинний лісовий

Джерело: складено автором за даними [24, 58]

У таблиці 2.5 подано перелік видів лікувального туризму в різних регіонах України.

Таблиця 2.5

Види лікувального туризму регіонами України

Адміністративні одиниці	Види лікувального туризму		
	Бальнеологічні	Грязелікування	Кліматолікування
Вінницька	+	+	+
Волинська	+		+
Дніпропетровська	+	+	+
Донецька	+	+	+
Житомирська	+		+
Закарпатська	+		+
Запорізька	+	+	+
Івано-Франківська	+	+	+
Київська	+	+	+
Кіровоградська	+		
Луганська	+		+
Львівська	+	+	+
Миколаївська	+		+
Одеська	+	+	+
Полтавська	+	+	+
Рівненська	+	+	+
Сумська	+	+	+
Тернопільська	+	+	+
Харківська	+	+	+
Херсонська	+	+	+
Хмельницька	+	+	+
Черкаська	+		+
Чернівецька			
Чернігівська	+	+	+

Джерело: складено автором за даними [24, 58].

Вуглекислі мінеральні води в Україні розміщуються на території Закарпаття. Усі курорти цього регіону є бальнеологічними. На курортах Поляна, Голубине, Сойми і Шаян їх використовують як для внутрішнього, так зовнішнього застосування, але на курорті Кваси – лише зовнішнього. Вода курортів Поляна та Голубине використовується також і для промислового

розливу. Вуглекислі мінеральні води, крім Закарпаття, використовуються для лікування в санаторіях Чернігівської області. Ці мінеральні води застосовуються для лікування органів травлення [58].

Важливо відзначити, що рекреаційні об'єкти в Україні не користуються великим попитом серед іноземних відвідувачів. Ця проблема відображає питання щодо рекламної діяльності за кордоном та загального фінансового стану таких закладів. Маючи на увазі, що Україна відточена країнами з вищим рівнем доходів, збільшення кількості іноземних туристів може сприяти підвищенню середнього доходу від кожного відпочивальника.

2.3. Характеристика інфраструктури та ефективності лікувально-оздоровчого туризму України

Інфраструктура лікувально-оздоровчого туризму в Україні є різноманітною та розвиненою в окремих регіонах країни. Вона включає в себе лікувальні заклади, санаторії, курорти, готелі, спа-центри, а також транспортну та рекреаційну інфраструктуру.

Характерні особливості інфраструктури лікувально-оздоровчого туризму в Україні:

- Лікувальні заклади - в Україні є велика кількість лікувальних закладів, які надають різноманітні медичні послуги. Це включає санаторії, лікувальні центри, лікарні, клініки та інші медичні установи. Деякі з них спеціалізуються на конкретних методах лікування, таких як мінеральні води, грязелікування, фізіотерапія та інші.

- Санаторії та курорти - багато регіонів України мають санаторно-курортні комплекси, де відпочивальники можуть одночасно лікуватися та відпочивати. Заклади традиційно розташовані в природних мальовничих місцях та дають доступ до мінеральних вод, грязей та інших лікувальних ресурсів.

- Готелі та ресторани - для туристів, які шукають комфортні умови, в Україні є готелі різного рівня. Великі міста та курортні регіони мають розгалужену мережу готелів та ресторанів, де можна смачно поїсти та комфортно відпочити.

- Спа-центри та рекреація - в останні роки спа-індустрія в Україні активно розвивається. Спа-центри пропонують різноманітні процедури для релаксації, масажу, термального та гідролікування. Вони стали популярними серед туристів, які шукають відновлення та відпочинок.

- Медичний транспорт - для користування, які отримують на лікування в Україні, медичні транспортні послуги, які забезпечують комфортний та безпечний трансфер від аеропорту до лікувального закладу.

- Рекреаційні зони - Україна має багато природних резерватів, лісів, гірських масивів та річок, які створюють чудові умови для активного відпочинку, якісного пішохідного туризму та екотуризму.

- Туристичні агентства - існують спеціалізовані туристичні агентства, які пропонують пакети лікувально-оздоровчого туризму, включаючи медичні огляди, проживання та екскурсії.

Інфраструктура лікувально-оздоровчого туризму в Україні змінюється залежно від регіону, проте в країні загалом наявні умови для надання різноманітних медичних послуг та можливостей відпочинку та відновлення здоров'я.

Хоча розвиток санаторно-курортного сектору України є одним із пріоритетних завдань у галузі лікувально-оздоровчого туризму, останнім часом зменшується кількість таких закладів (див. таблицю 2.6).

Дані в таблиці 2.6 вказують, що у 2020 році Одеська область зі 148 санаторно-курортними закладами (13,2%), Запорізька область зі 126 закладами (11,2%) та Херсонська область зі 101 закладом (9,0%) лідери серед регіонів. Натомість у Луганській області найменше таких закладів з 4 санаторіями (0,36%), а Чернівецька область - 6 (0,53%) і Волинська область - 9 (1,2%).

Таблиця 2.6

Кількість санаторно-курортних закладів у регіонах України за 2018-2020 рр.

Регіон	Роки			Відхилення			
				абсолютне (+; -)		відносне, %	
	2018	2019	2020	2020/2018	2020/2019	2020/2018	2020/2019
Україна	2197	2162	1124	-1073	-1038	-48,84	-48,0
Вінницька	30	30	19	-11	-11	-36,67	-36,67
Волинська	68	67	64	-4	-3	-5,88	-4,48
Дніпропетровська	158	145	96	-62	-49	-39,24	-33,79
Донецька	357	353	68	-289	-285	-80,95	-80,74
Житомирська	23	22	11	-12	-11	-52,17	-50,00
Закарпатська	61	60	31	-30	-29	-49,18	-48,33
Запорізька	201	195	126	-75	-69	-37,31	-35,38
Івано-Франківська	35	36	29	-6	-7	-17,14	-19,44
Київська	88	85	48	-40	-37	-45,45	-43,53
Кіровоградська	41	39	17	-24	-22	-58,54	-56,41
Луганська	92	88	4	-88	-84	-95,65	-95,45
Львівська	121	114	60	-61	-54	-50,41	-47,37
Миколаївська	163	169	91	-72	-78	-44,17	-46,15
Одеська	432	434	148	-284	-286	-65,74	-65,90
Полтавська	44	42	23	-21	-19	-47,73	-45,24
Рівненська	23	23	9	-14	-14	-60,87	-60,87
Сумська	28	27	17	-11	-10	-39,29	-37,04
Тернопільська	17	18	8	-9	-10	-52,94	-55,56
Харківська	96	96	56	-40	-40	-41,67	-41,67
Херсонська	236	236	101	-135	-135	-57,20	-57,20
Хмельницька	18	17	16	-2	-1	-11,11	-5,88
Черкаська	61	63	39	-22	-24	-36,07	-38,10
Чернівецька	12	11	6	-6	-5	-50,00	-45,45
Чернігівська	42	42	18	-24	-24	-57,14	-57,14
м. Київ	47	49	19	-28	-30	-59,57	-61,22

Джерело: складено автором за даними [17, 30]

Загальна кількість санаторно-курортних закладів в Україні зменшилася на 1073 одиниці (48,8%) у порівнянні з 2018 року, майже вдвічі.

В Україні функціонує близько 40 курортів, більшість з яких розташовані на узбережжі Азовського та Чорного морів, а також в українських Карпатах. Крім того, Карпати та Придніпров'я мають найбільшу кількість курортів. Розвиток санаторно-курортної справи на заході України має давню історію і

базується на високій лісистості, мальовничих ландшафтах, сприятливому кліматі та родовищах термальних джерел. Тут розташоване відоме курортне місто «Моршин», яке використовує мінеральну воду для лікування через ванни, душі, інгаляції, пиття, обмивання тощо. «Трускавець», один із найстаріших курортів Європи, пропонує багатий вибір мінеральних вод, таких як залізо, бром, йод, миш'як, радон, озокерит та лікувальні грязі. Місто славиться своїми озокеритовими родовищами, і санаторії Трускавця спеціалізуються на лікуванні різних захворювань, таких як хвороби органів травлення, вірусні гепатити, захворювання сечостатевої системи, цукровий діабет та інші.

Унікальність курорту «Східниця» виявляється в найбільшій різноманітності лікувальних вод, які можна знайти на цій невеликій території. Серед них є слабомінералізована вода типу «Нафтуся», яка містить розчинну органічну речовину в концентрації від 10 до 30 мг/л і містить залізо в концентрації від 20 до 70 мг/л. Також відзначається наявність унікальної лужної мінеральної води "Східницька содова" і мінеральної води типу "Боржомі". Природне джерело цільових властивостей води «Нафтуся» в особливому поєднанні розчинених органічних речовин і мікроелементів, які зустрічаються лише в Східницько-Трускавицькому районі Карпат. Санаторій цього курорту спеціалізується на лікуванні захворювань органів травлення, нирок і жовчного міхура.

Місто-курорт «Берегово» славиться своїми унікальними термальними водами, які мають аналоги тільки в Ісландії та Новій Зеландії. За складом вода є кремнієво-азотно-вуглекисло-хлоридно-натрієвою і має мінералізацію на рівні 24%. Ці води користуються попитом за рахунок їх позитивного впливу на організм. Вони володіють лікувальними властивостями, що сприяють відновленню післяопераційного періоду, стабілізації нервової системи, запобіганню хворобам Паркінсона та Альцгеймера, зокрема серцево-судинних захворювань, стабілізації серцевого ритму, зниженню ожиріння, підвищенню кров'яного тиску, відновленню гормонального та ендокринного балансу,

лікуванню головного болю, лікуванні шкірних захворювань, запобіганні випаданню волосся, а також релаксації та стресореліфу.

Перлина України - курорт Миргород, відомий своєю цілющою мінеральною водою. Потужний лікувально-діагностичний комплекс об'єднує сучасні санаторії "Березовий Гай", "Миргород", "Полтава" та "Хорол" з найкращими в галузі інтегрованими курортними поліклініками та бальнеогрязелікарнями, що наразі пропонують понад 300 різноманітних процедур та аналізів. На сьогоднішній день ПрАТ «Миргородкурорт» є лідером в українській курортній індустрії. Санаторій спеціалізується на лікуванні захворювань шлунку, печінки, підшлункової залози, жовчного міхура, кишечника, діабету, системи кровообігу, нервової системи, опорно-рухового апарату, опорно-рухової системи та сечовидільної системи, а також пропонує реабілітацію після радикального лікування раку. Лікування безпліддя у подружніх пар також набуває сьогодні все більшої популярності. Популярність курорту "Миргород" широко відома не лише в Україні, а й за її межами, приваблюючи щороку 30 000 відпочивальників з близько 30 країн світу [26].

Зважаючи на зменшення кількості відпочиваючих в останні роки, переважно через пандемію COVID-19 та воєнний стан в державі, скорочення в курортних комплексах України можна оцінити як нестабільне. Розподіл ліжко-місць у санаторно-курортних закладах у різних регіонах України демонструє значну нерівномірність (див. таблицю 2.7).

Дані в таблиці 2.7 вказують на те, що зі зменшенням кількості санаторно-курортних закладів у всіх регіонах України потрібно зменшити загальну кількість ліжко-місць. Наприклад, у 2020 році порівняно з 2018 роком кількість спальних місць в Україні скоротилася на 132 633 одиниці. Найбільше зменшення кількості ліжко-місць зафіксовано в Одеській (27 906 одиниць), Запорізькій (18 271 одиниць) та Миколаївській (14 913 одиниць) областях.

Таблиця 2.7

Кількість ліжко-місць у спеціалізованих засобах розміщування за регіонами України за 2018-2020 рр., (од.)

Регіон	Роки			Відхилення абсолютне (+; -)	
	2018	2019	2020	2020/2018	2020/2019
Україна	239 677	225 638	107044	-132 633	-118 594
Вінницька	4 444	3 938	587	-3 857	-3 351
Волинська	3 951	3 852	2625	-1 326	-1 227
Дніпропетровська	16 416	15 036	8 042	-8 374	-6 994
Донецька	19 753	14 959	8 314	-11 439	-6 645
Житомирська	1 831	1 795	21	-1 810	-1 774
Закарпатська	5 207	5 141	871	-4 336	-4 270
Запорізька	33 079	32 167	14 808	-18 271	-17 359
Івано-Франківська	3 624	3 613	1 860	-1 764	-1 753
Київська	10 467	7 672	5 525	-4 942	-2 147
Кіровоградська	1 589	1 145	1 066	-523	-79
Луганська	469	277	351	-118	74
Львівська	12 920	14 635	1 741	-11 179	-12 894
Миколаївська	26 065	25 897	11 152	-14 913	-14 745
Одеська	44 620	42 167	16 714	-27 906	-25 453
Полтавська	5 222	4 814	1 071	-4 151	-3 743
Рівненська	2 215	2 043	608	-1 607	-1 435
Сумська	1 919	1 707	773	-1 146	-934
Тернопільська	1 683	1 170	420	-1 263	-750
Харківська	8 974	8 243	4 116	-4 858	-4 127
Херсонська	22 136	22 550	17 380	-4 756	-5 170
Хмельницька	1 870	1 820	1 255	-615	-565
Черкаська	4 043	3 922	2 387	-1 656	-1 535
Чернівецька	930	708	485	-445	-223
Чернігівська	1 929	2 304	782	-1 147	-1 522
м. Київ	4 321	4 063	4 090	-231	27

Джерело: складено автором за даними [17, 30].

З іншого боку, найменший спад відзначається в Луганській (118 одиниць), Чернівецькій (445 одиниць) та Кіровоградській (523 одиниці).

Оскільки матеріально-технічна база санаторно-курортних закладів, а також асортимент та якість послуг не відповідають світовим стандартам, це

призводить до зниження конкурентоспроможності санаторно-курортного комплексу України.

Україна має значний потенціал для подальшого розвитку лікувально-оздоровчого туризму. На її території є всі ресурси, такі як мінеральні води, лікувальні грязі та сприятливий клімат, необхідні для функціонування закладів, які надають лікувальні та оздоровчі послуги. Різноманіття рекреаційних ресурсів робить Україну привабливою для розвитку туризму і відпочинку.

Помітними причинами зменшення кількості санаторіїв також були фінансова та економічна криза, а також стан санаторіїв. Більшість з них було побудовано ще в радянські часи, і останні кілька десятиліть мало інвестували в їхній капітальний ремонт. Будівлі санаторіїв зараз потребують серйозного оновлення та модернізації. У багатьох з них використовується застаріле обладнання для лікувальних процедур, що призводить до зниження якості та ефективності лікування. Надто, санаторії, яким раніше надходило обмежене фінансування, стикаються із зменшенням фінансування, що ускладнює їхню конкурентоспроможність у порівнянні із сучасними SPA-готелями та популярними оздоровницями. Це веде фактично до припинення їхньої діяльності.

У таблиці 2.8 наведено динаміку туристичних потоків в Україні.

Згідно зі статистичними даними в таблиці 2.8, у 2019 році загальна кількість туристів, які були обслуговані туроператорами та турагентами, зросла на 1 860 027 осіб, що зросло на 43,5 % порівняно з 2018 роком. Проте у 2020 році порівняно з 2019 роком ця кількість скоротилася на 3 771 819 осіб, що є спадом на 61,5 %. Кількість прибулих громадян зменшилася у 2020 році на 3 399 164 особи, що становить собою зменшення на 61,5 % відповідно до 2019 року. Кількість іноземних та внутрішніх туристів зменшилася на 74 876 осіб (зменшення на 86,2 %) та 297 779 осіб (зменшення на 51,8 %) відповідно.

Таблиця 2.8

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму в Україні за 2018-2020 рр. (осіб)

Роки	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами – усього	Із загальної кількості туристів:		
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2018	4 272 070	74 303	3 763 794	433 973
2019	6 132 097	86 840	5 524 866	520 391
2020	2 360 278	11 964	2 125 702	222 612
Відхилення 2019/2018 рр.:				
- абсолютне, (+; -)	1 860 027	12 537	1 761 072	86 418
- відносне, %	143,5	116,9	146,8	119,9
Відхилення 2020/2019 рр.:				
- абсолютне, (+; -)	-3 771 819	-74 876	-3 399 164	-297 779
- відносне, %	-61,5	-86,2	-61,5	-57,2

Джерело: складено автором за даними [17, 30].

На початку пандемії, з планування запобігання епідемії, Кабінет Міністрів України ввів карантинні заходи, які обмежували функціонування закладів розміщення, відпочинку, оздоровлення, харчування та проведення масових культурно-розважальних заходів та фестивалів. Помітні обмеження також стосуються міжміських та міжнародних перевезень заборонено перетинати кордони для іноземних громадян.

Пандемія COVID-19 призвела до значних змін у функціонуванні лікувально-оздоровчого сектору, як це видно з таблиці 2.9.

Згідно зі статистичними даними в таблиці 2.9, в Україні на 2020 рік було нараховано 10 458 лікувально-оздоровчих закладів, які можна розділити на такі категорії:

- 284 санаторії та пансіонати з лікуванням.
- 55 санаторіїв-профілакторіїв.
- 67 будинків і пансіонатів для відпочинку.
- 1 235 баз та інших закладів для відпочинку.

- 8 808 дитячих закладів для оздоровлення та відпочинку.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання закладів лікувально-оздоровчої сфери в Україні за 2018-2020 рр. (од.)

Показники	Роки			Відхилення:			
				абсолютне (+; -)		відносне, %	
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2019
Санаторії та пансіонати з лікуванням	309	291	284	-18	-7	-5,8	-2,4
У % від загальної кількості	2,7	2,6	2,7	-	0,1	х	х
Дитячі заклади оздоровлення	333	244	241	-89	-3	-26,7	-1,2
У % від загальної кількості	2,9	2,2	2,3	-0,7	0,1	х	х
Дитячі заклади відпочинку	9 410	9 084	8 567	-326	-517	-3,5	-5,7
У % від загальної кількості	81,0	82,1	81,9	1,1	-0,2	х	х
Санаторії-профілакторії	79	63	55	-16	-8	-20,3	-12,7
У % від загальної кількості	0,7	0,6	0,5	-0,1	0,01	х	х
Бальнеологічні лікарні, грязе лікарні, бальнеогрязе лікарні	3	3	3	-	-	-	-
У % від загальної кількості	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	х	х
Будинки та пансіонати відпочинку	76	73	67	-3	-6	-3,9	-8,2
У % від загальної кількості	0,7	0,7	0,6	-	0,01	х	х
Бази та інші заклади відпочинку	1 399	1 295	1 235	-104	-60	-7,4	4,6
У % від загальної кількості	12,0	11,7	11,8	-0,3	0,1	х	х
Оздоровчі заклади 1-2 денного перебування	11	10	6	-1	-4	-9,1	-40,0
У % від загальної кількості	0,1	0,1	0,1	-	-	х	х
Разом	11 620	11 063	10 458	-557	-605	-4,8	-5,5

Джерело: складено автором за даними [17, 30].

Важливо зазначити, що близько 70% об'єктів санаторно-курортного комплексу України перебували у приватній власності, тоді як у державній та комунальній власності перебувала 30% об'єктів.

Протягом 2019 року, порівняно з 2018 роком, загальна кількість закладів у лікувально-оздоровчій галузі в Україні скоротилася на 557 одиниць (або 4,8%), а в 2020 році порівняно з 2019 роком скоротилася на 605 одиниць (або 5,5%). . Існують кілька основних причин цього зменшення:

1. Зниження платоспроможності населення.

2. Нестабільність.
3. Пандемія COVID-19.
4. Військові дії в Україні.

Внаслідок жорстких карантинних обмежень, введених у першому кварталі 2020 та 2021 років, практично всі заклади, які надавали лікувально-оздоровчі послуги, припинили свою діяльність. Однак, коли було послаблено карантинні обмеження, то поступово відновлено туристичний потік.

На кінець 2020 року бази та інші заклади відпочинку склали найбільше у структурі лікувально-оздоровчих закладів України - 11,8%, у той час як бальнеологічні лікарні становили лише 0,01% цієї структури.

Висновки до 2 розділу

Загальний стан лікувально-оздоровчого туризму в світі демонструє стабільний ріст та зростання інтересу до цього сектору туризму. Лікувально-оздоровча частина туризму є важливою складовою глобальної туристичної індустрії, зокрема через зростання свідомості про здоровий спосіб життя та популярність здорового відпочинку. Тенденцією у світовому лікувально-оздоровчому туризмі є підвищення попиту на натуральні лікувальні ресурси, які включають мінеральні води, термальні джерела та бальнеологічні фактори.

Україна має великий потенціал для розвитку лікувально-оздоровчого туризму, оскільки на її території присутні всі необхідні ресурси, такі як бальнеологічні джерела, грязі та кліматичні умови. Проте сучасний стан цього сектору ускладнений через впровадження воєнного стану в державі, які призвели до обмеження туристичної діяльності та зменшення туристичних потоків.

Крім того, структура інфраструктури лікувально-оздоровчого туризму в Україні демонструє нерівномірний розподіл ліжко-місць та закладів за регіонами. Існують проблеми із фінансуванням та станом санаторіїв та

курортів, які часто потребують капітального ремонту та модернізації. Це остаточно призведе до меншої конкурентоспроможності санаторно-курортного комплексу України.

Інфраструктура лікувально-оздоровчого туризму в Україні включає в себе різні заклади, такі як санаторії, пансіонати, бази відпочинку та дитячі заклади оздоровлення. Значна частина цих об'єктів перебуває у приватній власності.

Основними причинами зменшення кількості закладів у сфері лікувально-оздоровчого туризму в Україні є економічні фактори, такі як зниження платоспроможності населення та фінансово-економічна криза, а також негативний вплив воєнного конфлікту.

Загальною тенденцією є зменшення кількості ліжко-місць у санаторно-курортних закладах, що свідчить про виклики, які стоять перед сектором лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

РОЗДІЛ 3

Пропозиції щодо підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку

3.1. Комплекс заходів щодо покращання екологічної безпеки в лікувально-оздоровчому туризмі на засадах сталого розвитку

Поєднання природних лікувальних рекреаційних ресурсів, що у одному регіоні чи одній території, дозволяє віднести цю місцевість до категорії лікувально-оздоровчих чи курортних. Функціональне призначення та спеціалізація територій курортного та лікувально-оздоровчого призначення, що мають низку специфічних ознак, насамперед зумовлені природно-ресурсним потенціалом та умовами його освоєння. При цьому важливим фактором, що забезпечує розвиток рекреації та курортного лікування і відповідно розвиток курортно-рекреаційних комплексів є стан навколишнього природного середовища, що визначає необхідність розробки організаційно-економічного механізму екологічного регулювання на курортах. Подолання проблем взаємодії екології та економіки у курортній сфері є однією з актуальних проблем сталого розвитку України [25].

Стан природного середовища кожного курортного регіону залежить від його природних умов, впливу забруднюючих речовин, що виходять від господарської діяльності та економічних суб'єктів, а також ефективності заходів з охорони природи.

Для розвитку курортних комплексів важливий нормативний стан навколишнього природного середовища. Це вимагає розробки регіональних екологічних програм, які є ключовим інструментом для планування та впровадження природоохоронних заходів. Ці заходи спрямовані на

забезпечення екологічної безпеки та раціонального використання природно-рекреаційного потенціалу в курортних регіонах.

Можливим кроком при створенні екологічних програм є визначення показників, які будуть використані для прийняття управлінських рішень. Ці показники мають бути основою для управління в галузі екології та розвитку курортних регіонів галом.

У сучасній практиці екологічний стан будь-якого регіону визначають за такими показниками як кількісні параметри використання окремих видів природних лікувальних ресурсів, обсяг надходження забруднюючих речовин у навколишнє середовище, а для характеристики розвитку курортно-рекреаційного комплексу використовують визначення кількості туристів, наявності цілорічних та максимально-розгорнутих місць, наявності та обсягу надходження коштів до бюджету [52].

Для забезпечення екологічної безпеки, реального планування природоохоронної діяльності у курортних регіонах, розробки механізму досягнення поставленої мети та ухвалення ефективних управлінських рішень особливе значення має визначення набору показників сталого розвитку. Це кількісні чи якісні характеристики соціально-економічних процесів та стану навколишнього природного середовища, які можуть бути використані для оцінки відповідності функціонування складної природно-соціально-економічної системи, якою є курортно-рекреаційний комплекс, принципам сталого розвитку. Без вибору показників неможливо розробити стратегію розвитку, скласти та реалізувати програму дій, порівняти альтернативні варіанти господарської діяльності в межах певної території, а також провести порівняльний аналіз розвитку курортно-рекреаційних комплексів, що сформувалися у регіонах країни, що відповідає стратегії сталого розвитку.

Критерії вибору показників сталого розвитку було визначено у документах Комісії з питань сталого розвитку ООН. При цьому зазначається, що система показників може видозмінюватися в залежності від особливостей території, що характеризується, пріоритетів і цілей. Найбільше відповідають

критеріям та поставленим цілям забезпечення екологічної безпеки та ефективного управління розвитку курортних регіонів групи природно-ресурсних, економічних, екологічних та соціальних показників.

У зв'язку з цим доцільно насамперед звернути увагу на критерії, які є основою для багатьох видів спеціалізованих планувальних робіт при розміщенні та оптимальній організації санаторно-курортного та рекреаційного комплексу, раціонального використання лікувальних природних ресурсів, оцінки навколишнього природного середовища [53].

Доцільно проведення оцінки екологічних чинників у кожному регіоні, тобто, поряд з даними про надходження обсягів забруднюючих речовин, розміщення відходів, враховувати гранично допустимі концентрації забруднюючих речовин та величину фізичних факторів впливу (шум, електромагнітні випромінювання та ін.).

Крім того, на наш погляд, для визначення ефективності функціонування курортно-рекреаційного комплексу можна використовувати техніко-економічні показники, які застосовують для аналізу територіальної організації господарства. Це розрахунки розміру відповідних витрат за виробництво одиниці виробленої продукції чи послуг. Витрати окремих ресурсів до створення санаторно-курортного продукту доцільно визначати у вартісному чи натуральному обчисленні [52].

Зміна системи управління економікою у зв'язку з чинним законодавством у сфері регіонального самоврядування суттєво підвищує відповідальність у сфері охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки та використання природних ресурсів. В умовах управління регіональним природокористуванням має здійснюватися територіальними органами управління з урахуванням загально-державних принципів екологічної політики та цілей розвитку регіону [53].

Показники ефективності використання ресурсів у лікувально-оздоровчому туризмі включають наступне:

1. Дохід від реалізації – це сума коштів, отриманих від туристів та відвідувачів, включаючи вартість послуг, продуктів харчування, проживання та інших витрат. Цей показник відображає фінансовий внесок лікувально-оздоровчого туризму в економіці регіону.

2. Кількість туристів та відвідувачів, які відвідують курортний або реабілітаційний заклад. Цей показник про популярність курорту та його привабливість для відпочиваючих.

3. Загальна виручка на одного відвідувача.

4. Зайнятість готелів і санаторіїв - відсоток зайнятих ліжко-місць у готелях і санаторіях. Цей показник вказує на рівень завантаженості розміщувальних об'єктів і може бути індикатором попиту на послуги курорту.

5. Тривалість перебування відвідувачів - це середній час, який відвідувачі перебувають на курорті або в реабілітаційному закладі. Цей показник може впливати на виручку та навантаження на ресурси.

6. Задоволеність клієнтів – це рівень задоволеності відвідувачів послугами та умовами проживання на курорті. Цей показник може вплинути на повторний візит відвідувачів та їх рекомендації іншим.

7. Витрати на маркетинг та рекламу - кількість грошей, витрачених на просування та рекламу курорту або реабілітаційного закладу. Цей показник додаткової ефективності маркетингових зусиль.

8. Відношення витрат до прибутку – це співвідношення між витратами та виручкою. показник може вказувати на фінансову стійкість та прибутковість курорту чи реабілітаційного закладу.

9. Повторні візити та лояльність клієнтів - це кількість відвідувачів, які повертаються на курорт більше одного разу, та їх рівень лояльності. Цей показник про задоволеність клієнтів та якість послуг.

Ці показники можуть допомогти оцінити ефективність та успішність лікувально-оздоровчого туризму та розробити стратегії подальшого розвитку цієї галузі.

Для покращення екологічної безпеки в лікувально-оздоровчому туризмі можна впровадити комплекс заходів (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Комплекс заходів щодо покращання екологічної безпеки в лікувально-оздоровчому туризмі на засадах сталого розвитку

Заходи	Характеристика
Система відходів і відновлення ресурсів	Розвивати програми по зменшенню відходів та створеній системі переробки та використання відходів. Сприяти використанню відновлювальних джерел енергії та раціональному використанню водних ресурсів.
Зелене будівництво та реконструкція	Встановлення стандартів енергоефективності для нових будівель та реконструйованих споруд. Заохочувати використання відновлювальних матеріалів у будівництві.
Екологічно чистий транспорт	Заохочувати та розвивати використання екологічно чистих видів транспорту для пересування туристів на курортах. Підтримувати електричні та гібридні транспортні засоби.
Підтримка природних зон	Захищати та відновлювати природні зони, що оточують курорти. Враховувати екологічну чутливість зони при будівництві нових об'єктів.
Екологічна освіта	Проводити освітні кампанії та навчання для туристів, спрямовані на збереження природи та раціональне використання ресурсів.
Стандарти та сертифікація	Установити екологічні стандарти для лікувальних закладів та санаторіїв. Провести сертифікацію для підтвердження їх екологічної безпеки.
Партнерства і співробітництво	Розвивати співпрацю між урядовими органами, бізнесом, та громадськими організаціями для спільних ініціатив та проєктів щодо збереження навколишнього середовища.
Моніторинг і контроль	Запроваджувати системи моніторингу для слідкування за впливом туристичної діяльності на довкілля та вживати заходи для усунення негативних впливів.
Екологічна документація	Провести оцінку впливу на довкілля та розробити екологічну документацію для всіх нових проєктів у сфері лікувально-оздоровчого туризму.

Здійснення цих заходів сприятиме покращенню екологічної безпеки в лікувально-оздоровчому туризмі та допоможе зберегти природу для майбутніх поколінь.

Забезпечення інформації для оцінки сталого розвитку курортних регіонів має базуватися на аналізі наступних джерел даних: державні кадастри природних лікувальних ресурсів та природних територій курортів, результати

екологічного моніторингу, проведеного в регіоні та статистичні дані, зібрані виробничі, курортні та природоохоронні сфери.

Стратегія сталого розвитку в лікувально-оздоровчому туризмі передбачає розробку та впровадження планів та дій, спрямованих на забезпечення збалансованого і сталого розвитку цієї галузі. Основні принципи такої стратегії представлено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Принципи стратегії сталого розвитку в лікувально-оздоровчому туризмі

Основні принципи	Характеристика
Збереження природного середовища	Стратегія повинна передбачати заходи щодо збереження та охорони природного середовища в районах, де розвивається лікувально-оздоровчий туризм. Це може включати моніторинг впливу туристичної діяльності на екосистеми, збереження біорізноманітності та ефективне використання природних ресурсів.
Соціальна відповідальність	Розвиток лікувально-оздоровчого туризму повинен сприяти соціальній відповідальності та забезпеченню позитивного впливу на місцеві спільноти. Туризм може створити робочі місця, підвищити якість освіти та охорони здоров'я, а також сприяти розвитку культури та спорту.
Економічна стійкість	Розвиток туризму повинен бути економічно стійким та прибутковим для місцевих господарств. Це включає в себе створення нових бізнес-можливостей, залучення інвестицій та розвиток туристичних послуг.
Культурна та історична спадщина	Стратегія має сприяти збереженню та просуванню культурної та історичної спадщини регіонів, де розвивається туризм. Це може включати підтримку музеїв, пам'яток культури, фольклорних заходів та інших культурних ініціатив.
Доступність та інклюзивність	Стратегія повинна сприяти створенню доступних та інклюзивних умов для всіх туристів, включаючи осіб з інвалідністю та інших вразливих груп. Це може включати інфраструктуру адаптації та надання відповідних послуг.
Інновації та дослідження	Розвиток туризму повинен бути супроводжений інноваціями та дослідженнями, спрямованими на покращення якості послуг та підвищення конкурентоспроможності.
Партнерство та співпраця	Співпраця між громадським сектором, приватними компаніями, місцевими органами влади та іншими зацікавленими сторонами важлива для успішної реалізації стратегії сталого розвитку.
Маркетинг та реклама	Просування лікувально-оздоровчих послуг на міжнародному ринку для залучення іноземних туристів та розширення аудиторії.
Оцінка та моніторинг	Систематична оцінка та моніторинг впливу туристичної діяльності на довкілля, економіку та суспільство допоможе коригувати стратегію та підтримувати стійкість розвитку.

Ця стратегія має за мету забезпечити сталий та інтегрований розвиток лікувально-оздоровчого туризму в Україні з урахуванням соціальних, економічних та екологічних аспектів.

Визначення та групування показників оцінки дозволяють здійснити всебічний аналіз і встановити найкращі параметри рекреаційної потужності курортних регіонів, захистити екологічні ризики та нераціональне використання природних лікувальних ресурсів. Це в свою чергу сприятиме розвитку курортно-рекреаційної діяльності, яка є пріоритетною галуззю у господарському комплексі.

3.2 Впровадження закордонного досвіду щодо розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні та програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни

Формування ринку лікувально-оздоровчого туризму є результатом дії кількох груп факторів. Як основні, наведемо такі: соціально- економічні чинники (рівень соціально-економічного розвитку рекреаційної території, політична та фінансова стабільність, зростання суспільного багатства та доходів населення); рекреаційно-ресурсний потенціал (природного та антропогенного походження); стан туристичної інфраструктури та екології у регіоні прийому туристів; фактор географічного положення (особливо по відношенню до головних регіонів задоволення туристичного попиту); соціо-культурний фактор (скорочення робочого часу, зростання вільного часу, менталітет туристів та пріоритети в системі духовних та культурних цінностей тощо) [40].

Стратегія розвитку курортів України буде більш ефективною за рахунок формування на міжрегіональному рівні стратегічних альянсів регіональної влади та туроператорів, підприємств гостинності.

У зв'язку з цим цікавий досвід ринкових трансформацій на курортах Болгарії. Розглядаючи стратегію розвитку курортів у Болгарії, слід зазначити, що в країні було створено Союз бальнеології та СПА туризму (БСБСПА). В організацію входять 21 об'єкт розміщення категорії 4-5* у різних містах країни та кілька туроператорів, серед яких «Альма-тур», «КІТТ», «Солвекс», Sunlight travel. Союз позиціонує Болгарію на міжнародному ринку не лише як пляжний, але і як бальнео- спа- та веллнес- напрямок, щоб забезпечити цілорічний турпотік.

З метою залучення інвестицій, українським рекреаційним підприємствам слід враховувати і досвід фахівців Польщі щодо впровадження методів експрес – оцінки результатів економічної діяльності підприємств санаторно-курортної сфери [8].

Україна має потенціал для розвитку концепції «етнічних SPA», досліджуючи успішні приклади, такі як система тайландського SPA, аюрведичних SPA-центрів та таласотерапевтичних SPA.

Сучасні SPA-програми здатні вирішувати різноманітні завдання з підтримки здоров'я та відновлення. На основі природної інфраструктури та обраного напрямку розвитку необхідно створювати SPA-програми, які враховують сумісність процедур та дозволяють впливати на SPA-чинники. Це дозволяє розробляти пропозиції, які будуть конкурентоспроможними як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку SPA-туризму. Створення сучасних санаторно-курортних закладів в Україні має велике значення. Перспективним напрямком розвитку SPA є розробка програми з дієтичним і SPA -харчуванням для корекції ваги та сприяння здоровому харчуванню.

Сучасна інфраструктура лікувально-оздоровчої сфери вимагає суттєвих змін у напрямку вдосконалення, модернізації та суттєвих інвестувань.

Впровадження закордонного досвіду розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні є завданням для вдосконалення цього сектора. Наведемо основні перспективні напрямки з урахуванням міжнародного досвіду:

1. Використання міжнародних стандартів якості для медичних послуг та обслуговування гостей, а також проведення сертифікації лікувальних закладів. Це надасть відомості про високий стандарт наданих послуг.
2. Використання прикладів країн, де медичний туризм розвинений, для привертання іноземних грошей. Співпраця з міжнародними страховими компаніями та агентствами, які спеціалізуються на медичному туризмі.
3. Використання сучасних методів реклами та маркетингу для залучення міжнародних та внутрішніх туристів. Розробка маркетингових заходів та просування курортів за кордоном.
4. Укладання партнерських угод із закордонними медичними та туристичними закладами для обміну досвідом та привертання туристів.
5. Розробка та впровадження туристичних програм, які поєднують медичне лікування з екскурсіями та культурними заходами.
6. Спрямування ресурсів на лікування конкретних захворювань або медичних напрямів, які можуть бути особливо привабливими для іноземних жінок.
7. Спрямування інвестицій з іноземних джерел для модернізації медичної та гостьової інфраструктури.
8. Використання сучасних інформаційних систем для ефективного медичного обліку та взаємодії між медичними закладами.
9. Врахування екологічних аспектів у функціонуванні лікувальних закладів, відпочинкових регіонів та реабілітаційних центрів.
10. Підтримка з боку уряду та інших структур для розвитку медичного туризму та лікувально-оздоровчого сектору.

Впровадження даних аспектів закордонного досвіду може сприяти розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні та зробити його більш конкурентоспроможним на міжнародному ринку.

Захисники України мають можливість користуватися безкоштовним санаторно-курортним лікуванням та психологічною реабілітацією в

санаторіях, які належать вітчизняному оборонному відомству. Один із таких санаторіїв, у тому числі Центр медичної реабілітації та санаторного лікування є санаторій «Одеський,» знаходиться на Одещині.

Також на Одещині є інші заклади, де учасники бойових дій з України можуть отримати безоплатні послуги з психологічної реабілітації, такі як одеські клінічні санаторії імені Горького та імені Пирогова, а також санаторії "Орізонт" та "Золота нива" в Сергіївці Білгород-Дністровського району.

Але для того, щоб скористатися цими послугами безкоштовно, необхідно звернутися до районного управління соціального захисту населення за місцем реєстрації або фактичного проживання, подати заяву, в якій вказати копію посвідчення учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни, а також копію документа, який підтверджує участь. Договір на надання послуг на відпочинок укладається після видачі документів.

Центр медичної реабілітації та санаторного лікування "Одеський" - це багатопрофільний комплекс, один з основних санаторіїв Міністерства оборони України, розташований біля моря в м. Одесі. Цей санаторій надає послуги з психологічної реабілітації та санаторного лікування для учасників бойових дій і військовослужбовців ЗСУ.

У санаторії використовують сучасні методи лікування, такі як механотерапія і гальванотерапія, для поліпшення стану здоров'я. Також в центрі є бальнеологічне та фізіотерапевтичне обладнання, яке використовує для лікування та відновлення.

Клінічний санаторій імені Пирогова, який має поліклініку, водолікувальні та грязелікувальні установи та бювет з мінеральною водою, спеціалізується на лікуванні захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, урологічних, гінекологічних та деяких шкіряних захворювань за допомогою грязей Куяльницького лиману.

Ці заклади мають переваги покращеного клімату, сонячних днів і природних чинників, що сприяють зціленню.

Санаторій розташований у курортній зоні міста Одеси, в середині захопливого старовинного парку, який був створений на початку XIX століття на самому узбережжі Чорного моря. В обох санаторіях імені Пирогова та імені Горького для учасників бойових дій доступні послуги з психологічної реабілітації.

Для тих, хто шукає спокійний відпочинок, ідеальним місцем може стати Сергіївка, що розташована поруч із Білгород-Дністровським. На сьогоднішній день учасники бойових дій з України також можуть відвідати санаторії «Орізонт» та «Золота Нива».

Санаторій «Орізонт» має великий досвід надання лікувальних послуг у різних сферах санаторно-курортного лікування та володіє кваліфікованим медичним персоналом з досвідом оздоровлення різних категорій населення, в тому числі учасників АТО/ООС. При необхідності для надання послуг з психологічної реабілітації є соціальні педагоги, логопеди, психотерапевти та юристи. У санаторії також є реабілітологи та організатори культурно-розважальної діяльності з відповідними кваліфікаціями.

У рамках психологічної реабілітації для учасників АТО/ООС застосовуються комплексні психодіагностичні обстеження та психокорекційні заходи. Після цього вони беруть участь у культурно-розважальних заходах та екскурсіях.

Санаторій "Золота Нива" - інший санаторій на узбережжі Чорного моря в Сергіївській територіальній громаді Білгород-Дністровського району. Великий парк площею понад 6 гектарів, зі спортивними майданчиками та алеями для прогулянок та відпочинку, робить його вигідним варіантом. Санаторій пройшов масштабну реконструкцію, включаючи капітальний ремонт житлового фонду та створення нового готелю на 80 місць. Також було покращено умови у лікувально-діагностичному відділенні та покращено систему харчування. Санаторій є багатопрофільною здравницею, яка спеціалізується на лікуванні різних захворювань і проводить реабілітацію для дорослих і дітей із зон радіаційного забруднення та інших екологічно

несприятливих регіонів. У тому числі пропонується п'ятиразове дієтичне харчування, що включає продукти, які сприяють виведенню радіонуклідів.

Впровадження програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни, є винятковим завданням для підтримки та соціальної реінтеграції цих осіб.

Таблиця 3.3

Впровадження програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни

Напрями програми	Характеристика
Медична реабілітація	Забезпечення доступу військових до якісних медичних послуг та реабілітації фізично та психічно уражених осіб. Це включає фізичну терапію, психологічну підтримку, а також надання медичних засобів та пристосувань.
Соціальна підтримка	Забезпечення доступу військових та їхніх сімей до соціальних послуг та підтримки. Це може включати в себе консультації щодо психологічного стану, юридичну допомогу та допомогу у пошуковій роботі.
Професійна реабілітація	Підтримка військових у процесі відновлення професійної діяльності або перекваліфікації для нових видів робіт, якщо це необхідно.
Участь у громадському житті	Створення можливостей для участі військових у громадському та культурному житті, щоб забезпечити їх інтеграцію в суспільство.
Підтримка житлова	Надання можливе для отримання житла або підтримки в умовах, коли військові залишили свої домівки через війну.
Тривалий психологічний супровід	Надання послуг психологічної підтримки, усунення посттравматичного стресу та інших психологічних проблем може залишитися довгостроковим у дослідженні.
Соціальна адаптація	Підтримка військових у процесі адаптації до нових умов та відновлення соціальних зв'язків.
Впровадження сучасних технологій	Використання новітніх технологій у медичній реабілітації та навчанні, що можна полегшити процес відновлення.
Співпраця з неприбутковими організаціями та благодійними фондами	Важливо встановити партнерські стосунки з організаціями, які надають підтримку військовим, а також шукати можливості отримання фінансової допомоги від благодійних фондів.
Публічна свідомість	Проведення інформаційних повідомлень для підвищення свідомості суспільства про проблеми військових та засоби їх підтримки.

Впровадження цих заходів сприятиме покращенню стану військових, покращенню їх якості життя та соціальної реінтеграції у суспільство після військових конфліктів.

Створення реабілітаційних центрів для військових, які постраждали внаслідок війни, є одним із завдань для забезпечення їхнього фізичного та психологічного відновлення. Основні напрямки роботи реабілітаційних центрів:

1. Реабілітаційні центри повинні мати сучасну медичну базу для надання військовому високоякісної медичної допомоги. Це включає фізичну терапію, реабілітацію поранених та психологічну підтримку.
2. Наявність кваліфікованих лікарів, фахівців з фізичної терапії, психологів і соціальних працівників, які спеціалізуються на реабілітації військових.
3. Розвиток програми професійної реабілітації для військових, спрямованих на їхню підготовку до нових видів робіт або перекваліфікацію.
4. Розробка індивідуальних планів реабілітації для кожного військового, орієнтованих на їх конкретні потреби та проблеми.
5. Надання психологічної підтримки військовим та їхнім сім'ям, після чого вони можуть постраждати від посттравматичного стресу та інших психологічних проблем.
6. Створення умов для військових у реабілітаційних центрах, які сприяють їх соціальній адаптації та відновленню соціальних зв'язків.
7. Забезпечення доступу до спортивних та рекреаційних засобів для покращення фізичного стану та загального самопочуття військових.
8. Надання можливе для отримання житла для військових, які залишили свої домівки через війну.
9. Стимулювання участі військових у громадському та культурному житті, щоб сприяти їх інтеграції в суспільство.
10. Забезпечення надання послуг психологічної підтримки на тривалий термін.
11. Проведення інформаційних повідомлень для підвищення свідомості суспільства про проблеми військових та засоби їх підтримки.

12. Впровадження сучасних технологій у процес реабілітації та навчання.

Створення спеціалізованих медичних та реабілітаційних центрів для військових, які постраждали внаслідок війни, є дуже важливою ініціативою для забезпечення належної допомоги та реабілітації цільової аудиторії. Ключові кроки та принципи для створення та ефективного функціонування таких центрів представлено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Створення спеціалізованих медичних та реабілітаційних центрів для військових, які постраждали внаслідок війни

Напрями	Характеристика
Аналіз потреб та планування	Розпочати з аналізу потреб цільової аудиторії - військових, які постраждали внаслідок війни. Визначити типи медичної допомоги та реабілітації, які їм недостатні.
Локація та інфраструктура	Обрати відповідну локацію для центру, яка забезпечує доступність та комфорт для використання. Забезпечити необхідну інфраструктуру та обладнання для медичних та реабілітаційних процедур.
Кваліфікований персонал	Залучити висококваліфікованих лікарів, медичний персонал, фахівців з реабілітації та психологів з досвідом роботи з військовими пацієнтами.
Обладнання та технології	Забезпечити центр сучасним медичним обладнанням та технологіями, що відповідають потребам військових потреб.
Індивідуальний підхід	Розробити індивідуальні програми лікування та реабілітації для кожного пацієнта, враховуючи його унікальні потреби та стан здоров'я.
Психологічна підтримка	Забезпечити психологічну підтримку для військових, оскільки вони можуть бути викликані посттравматичним стресом та іншими психологічними проблемами.
Підтримка сімей	Врахувати також потреби сімей військових потреб та надавати їм підтримку та послуги.
Фінансування	Забезпечити фінансування для центру через державні кошти, благодійні організації або інші джерела.
Публічна свідомість	Проводити інформаційні кампанії для публічності з призначенням просвітлення громадськості про потреби військових та важливість створення таких центрів.
Моніторинг та оцінка	Вести постійний моніторинг якості наданих послуг та оцінку результатів реабілітації військових місць.

Створення спеціалізованих медичних та реабілітаційних центрів для військових є важливим кроком для підтримки та відновлення цієї групи людей, які пройшли через тяжке переживання внаслідок війни.

Створення реабілітаційних центрів для військових допоможе покращити якість життя цих осіб, підтримати їх у важкий період та сприяти їх подальшій реабілітації та інтеграції в суспільство.

3.3 Шляхи вдосконалення інфраструктури та підвищення ефективності функціонування лікувально-оздоровчих закладів України

В Україні розвиток санаторно-курортного та туристичного комплексів є пріоритетним напрямком розвитку економіки.

Урядом України стратегічною метою розвитку визначено формування сучасного туристично-рекреаційного потенціалу, яке буде характеризуватися конкурентоспроможністю, затребуваністю, різноманітністю пропонуванних лікувально-оздоровчих послуг та високою якістю обслуговування [54].

Перехід на цілорічний цикл роботи підприємств галузі забезпечить реконструкція об'єктів санаторно-курортного комплексу на основі державно-приватного партнерства. Це найбільш перспективний та інноваційний спосіб об'єднання зусиль органів влади та приватного бізнесу, який надалі за стратегічно вибудованої політики призведе до збільшення внутрішнього та зарубіжного туристичного потоку [60].

Проблеми розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні можна узагальнити наступним чином:

1. Багато санаторіїв і курортів в Україні вимагають серйозного ремонту та модернізації, потім багато з них були збудовані ще за радянських часів. Застаріле обладнання та інфраструктура знижують конкурентоспроможність курортів.

2. Багато санаторіїв та курортів стикаються з проблемами фінансування, ймовірно, через недостатні витрати на капітальний ремонт та модернізацію.

3. Пандемія серйозно вплинула на лікувально-оздоровчий туризм, обмежуючи подорожі та спричиняючи значний спад туристичних потоків.

4. Відсутність масштабної та ефективною рекламної кампанії в міжнародному масштабі обмежує привабливість українських курортів для іноземних туристів.

5. Високий рівень податків та обов'язкових платежів ускладнює фінансовий стан санаторіїв і курортів.

6. Розподіл санаторіїв та курортів за регіонами нерівномірний, що повністю до нерівномірного розподілу туристичних потоків та економічного виграшу.

7. Недостатність зручного транспортного сполучення, дорога та інші інфраструктурні обмеження можуть ускладнювати доступ до деяких курортів.

8. Військові дії в країні можуть вплинути на стабільність курортів та викликати турбулентність у лікувально-оздоровчому туризмі.

9. Іноді якість лікувальних та оздоровчих послуг не відповідає міжнародним стандартам.

10. Нераціональне використання природних ресурсів може призвести до забруднення довкілля та зниження екологічної ситуації в курортних регіонах.

Напрями, які представлено в таблиці 3.5, можуть сприяти покращенню інфраструктури лікувально-оздоровчого туризму, збільшенню конкурентоспроможності України на міжнародному ринку туризму та підвищенню якості медичних послуг, наданих туристам.

Проведення комплексу заходів у зазначених напрямках сприятиме покращенню функціонування лікувально-оздоровчих закладів в Україні та підвищенню їх ефективності.

Таблиця 3.5

Шляхи підвищення ефективності функціонування лікувально-оздоровчих закладів в Україні

Перспективні напрями	Характеристика заходів
Створення сучасних лікувально-оздоровчих центрів	Розвиток нових та модернізація існуючих санаторіїв та курортів, забезпечення їх відповідності сучасним стандартам та технологіям лікування. Розвиток нових сучасних медичних центрів і санаторіїв для реабілітації та лікування туристів.
Використання сучасних технологій	Запровадити сучасні технології в медичній практиці, включаючи телемедицину та електронну медичну документацію.
Розширення медичних послуг	Розширення спектру лікувальних послуг, включаючи фізіотерапію, реабілітацію, аюрведу, традиційну медицину та інші напрямки, які відповідали потребам лікування.
Розвиток інфраструктури	Покращення транспортної та готельної інфраструктури в курортних районах для зручності туристів.
Залучення інвестицій	Пошук інвесторів для розвитку та модернізації санаторіїв та курортів, а також для будівництва нових лікувальних закладів. Привертати інвестиції для розширення та розвитку закладу.
Маркетинг та реклама	Активна рекламна кампанія національного та міжнародного рівня для залучення туристів із різних країн. Розробити та реалізувати маркетингові стратегії для привернення споживачів та туристів до закладу.
Партнерства з медичними закладами	Укладання договору з медичними закладами для надання якісних медичних послуг. Укласти договори та партнерські відносини зі страховими компаніями для розширення бази пацієнтів.
Розвиток екотуризму	Підтримка та розвиток екологічно чистого та екологічно відповідного туризму, включаючи екотуризм та лікування природними ресурсами.
Забезпечення екологічної безпеки	Дотримуватися екологічних стандартів та заходів для збереження природного середовища.
Налагодження інфраструктури для спорту та активного відпочинку	Створення можливостей для спортивного відпочинку та активних видів розваг на курортах. Поєднати лікувальний відпочинок з туризмом, розвиваючи інфраструктуру для туристів та підвищуючи привабливість регіону.
Підвищення кваліфікації персоналу	Надання навчальних курсів та тренінгів для фахівців, які працюють у сфері лікувального туризму.
Підтримка законодавчих та регуляторних ініціатив	Створення сприятливого правового середовища для розвитку лікувально-оздоровчого туризму та спрощення адміністративних процедур.
Стандартизація та сертифікація послуг	Впровадити стандартизовані процедури та сертифікацію медичних послуг, щоб забезпечити їх високу якість та безпеку.
Формування інноваційної культури	Сприяти розвитку інновацій та новаторських підходів у наданні медичних послуг та оздоровленні.
Ефективне управління ресурсами	Здійснювати ефективне управління фінансовими ресурсами та матеріально-технічною базою для оптимізації витрат та підвищення ефективності.

Пропонуємо на базі готельно – рекреаційного комплексу «Романтика» створити реабілітаційний центр для відновлення сил та психоемоційного стану військових осіб, які постраждали внаслідок військових дій в країні.

Готельно – рекреаційний комплекс «Романтика», знаходиться в селі Курортному (100 км від м. Одеса) в екологічно чистому куточку регіону, віддаленому від міст, портів, заводів, великих автомагістралей. Велика озеленена територія бази знаходиться на Будацькій косі з унікальним розташуванням – між Чорним морем та Шаболатським лиманом, за 600 метрів від морського пляжу.

Рис. 3.1 Краєвиди Будацької коси з готельно – рекреаційного комплексу «Романтика»

На території готельно – рекреаційного комплексу «Романтика» розташувалися капітальні будівлі періоду 2012-2019 років.

Номерний фонд:

- VIP номери (2 та 4-місні, 2-кімнатні та 2-рівневі) з видом на лиман, басейн;
- Люкс 2-3-місний - з окремим балконом з видом на басейн, море та лиман;

- Люкс 4-місний (2-кімнатний) - балкон обладнаний великим столом та кріслами;
- Люкс 4-місний (2-рівневий);
- Стандарт покращений 3-місний – (сірий корпус) з видом на лиман;
- Стандартний номер 2-місний без кондиціонера - (жовтий корпус) з видом на алею, територію готелю;
- Стандартний номер 3-місний без кондиціонера - (жовтий корпус) з видом на алею, територію готелю.

Умови проживання:

- Розміщення з тваринами та користування особистими електроприладами не допускається.
- Діти до 6 років із двома батьками проживають безкоштовно.

Бронювання:

- передплата 20% вартості проживання.

Таблиця 3.6

Вартість проживання в готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» в 2023р., грн./доба*

Типи номерів	29.05-17.06	18.06-08.07	09.07-20.08	25.08-29.08	30.08-12.09
Стандарт 2- місний б\конд	600	800	1300	900	700
Стандарт 3- місний б\конд	850	1000	1600	1100	900
Стандарт покращений 3-місний	950	1300	2000	1500	1150
Люкс 2-місний	850	1100	1900	1300	970
Люкс 3-місний	1050	1350	2300	1600	1250
Люкс 2-кімнатний	1350	1850	3300	1900	1500
VIP 2-місний	1100	1350	2100	1400	1200
VIP 4- місний 2-рівні	1500	1800	3100	1700	1600
VIP 4- місний 2-кімнати	1500	2200	3400	2000	1900

*Сніданок включений у тариф проживання

У готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» є:

- сейф у адміністратора
- цілодобове водопостачання
- морський пляж за 600 метрів
- дитяча анімація входить в тариф проживання
- Wi-Fi на території
- трансфер - Одеса-Курортне (1500 грн.), Курортне - Білгород-Дністровський (500 грн.)
- на базі відпочинку працює медпункт
- спортивний майданчик (волейбольний та баскетбольний)
- медпункт, послуги масажиста за попереднім записом (ціна масажу від 250 грн.)
- постійне енергопостачання
- парасольки та шезлонги біля басейну (входять до тарифу проживання)
- кафе бази відпочинку працює за системою a-la carte, з баром, кальянами та більярдом
- дитячий майданчик (гойдалка, пісочниця, змійки)
- паркування на 45 автомашин – 20 грн. на добу
- великі криті альтанки, розраховані на 20 осіб кожна, є мангали
- їдальня на 120 – 160 посадочних місць; харчування (сніданок, обід та вечеря) запропоновано у форматі напів-шведська лінія; меню комплексного харчування на вибір – 3 закуски, 3 основні страви, 3 гарніри, 3 салати, хліб, чай, кава; ціна триразового харчування 300 грн. з людини
- басейн – 1,6 м глибина, 27 м – довжина, 13 м – ширина; дитячий басейн глибиною 40 см; басейн очищується сіллю.

Основні напрямки роботи реабілітаційного центру у готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» будуть направлені на:

1. Забезпечення сучасним медичним обладнанням та технологіями, що відповідають потребам військових потреб (психологічна, фізична та спортивна реабілітація).

2. Залучення кваліфікованих лікарів, фахівців з фізичної терапії, психологів і соціальних працівників, які спеціалізуються на реабілітації військових.

3. Розробку індивідуальних планів реабілітації для кожного військового, орієнтованих на їх конкретні потреби та проблеми.

4. Надання психологічної підтримки військовим та їхнім сім'ям, (посттравматичний стрес та інші психологічні проблеми).

5. Створення умов для військових у реабілітаційному центрі, які сприяють їх соціальній адаптації та відновленню соціальних зв'язків.

6. Забезпечення доступу до спортивних та рекреаційних засобів для покращення фізичного стану та загального самопочуття військових.

Для фінансування центру можуть бути задіяні державні кошти, благодійні організації або інші джерела (грантова підтримка).

Багато військовослужбовців можуть зазнавати стресу, посттравматичного синдрому чи інших психологічних проблем внаслідок воєнної діяльності. Тому психологічна реабілітація є не менш важливою частиною процесу реабілітації військових, оскільки вона спрямована на покращення психічного стану та психосоціального благополуччя.

Психологічна реабілітація.

Основні складові психологічної реабілітації включають:

1. Психотерапія.

Психотерапевти працюють з військовослужбовцями, щоб допомогти їм подолати психологічні труднощі, такі як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія та тривожність. Сеанси психотерапії сприяють розмовам і розвитку стратегій для подолання емоційних та психологічних проблем.

2. Підтримка групових сесій.

Групові сесії дозволяють військовослужбовцям спілкуватися з однодумцями, що проходять подібний процес відновлення. Це може збільшити відчуття спільноти та підтримки.

3. Терапевтичні методи:

Серед методів психологічної реабілітації — когнітивно-поведінкова терапія, арт-терапія, релаксаційні техніки тощо. Ці методи спрямовані на поліпшення емоційного стану та здатності адаптуватися до нових умов.

Фізична реабілітація.

Фізична реабілітація військовослужбовців спрямована на відновлення фізичної активності та здоров'я військовослужбовців після травм або захворювань.

Основні аспекти фізичної реабілітації включають:

1. Фізіотерапія та мануальна терапія

Фізіотерапевти та мануальні терапевти надають необхідну медичну підтримку у відновленні фізичної активності, яка містить в собі масаж, розтяжку м'язів, апаратну терапію тощо.

2. Психомоторні та функціональні тренування

Фізична реабілітація також включає психомоторні та функціональні тренування, які допомагають покращити координацію рухів та загальну фізичну працездатність.

3. Реабілітація після поранень чи травм

У випадках травм чи хірургічних втручань, реабілітація включає в себе спеціально розроблені програми, спрямовані на повне відновлення функціональності та рухливості.

Спортивна реабілітація.

Деякі військовослужбовці обирають спортивну реабілітацію, програма якої спрямована на покращення фізичної підготовки.

Усі ці аспекти реабілітації військовослужбовців взаємодоповнюють один одного, створюючи повноцінний підхід до відновлення. Важливо враховувати індивідуальні потреби кожного військовослужбовця, надаючи

комплексну та індивідуалізовану підтримку на кожному етапі процесу реабілітації.

Правильно підібрана команда – це основний ключ до успіху діяльності. Адже дуже важливо на шляху до мети мати надійний та згуртований колектив.

Список персоналу реабілітаційного центру:

- керівник реабілітаційного центру - 1 особа;
- фахівець з спортивної реабілітації – 2 особи;
- фахівець з фізичної реабілітації (терапії) – 2 особи;
- психолог – 2 особи
- бухгалтер - 1 особа;
- прибиральниці – 4 особи.

Загальна кількість персоналу – 12 осіб.

Розглянемо таблицю 3.7 з виказанням заробітної плати всіх працівників реабілітаційного центру.

Таблиця 3.7

Заробітна плата працівників реабілітаційного центру у готельно – рекреаційному комплексі «Романтика», грн.

Посада	Кількість співробітників	Розмір заробітної плати одного працівника	Фонд заробітної плати
Керівник реабілітаційного центру	1	19 000	19 000
Фахівець з спортивної реабілітації	2	15 000	30 000
Фахівець з фізичної реабілітації (терапії)	2	15 000	30 000
Психолог	2	15 000	30 000
Бухгалтер	1	15 000	15 000
Прибиральниця	4	8 000	32 000
Загальний фонд заробітної плати			156 000

Основні вимоги до даних посад: приємний, доброзичливий зовнішній вигляд, гнучкість, вміння працювати в режимі багатозадачності, стресостійкість.

До персоналу пред'являються такі вимоги: наявність досвіду роботи; професіоналізм; активність; дисциплінованість; чесність; відповідальність; націленість на результат.

Захисники України мають можливість користуватися безкоштовним санаторно-курортним лікуванням та психологічною реабілітацією.

Але для того, щоб скористатися цими послугами безкоштовно, необхідно звернутися до районного управління соціального захисту населення за місцем реєстрації або фактичного проживання, подати заяву, в якій вказати копію посвідчення учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни, а також копію документа, який підтверджує участь. Договір на надання послуг на відпочинок укладається після видачі документів.

В реабілітаційному центрі повинно бути фізіотерапевтичне обладнання, яке використовує для лікування та відновлення.

Цей заклад має переваги покращеного клімату, сонячних днів і природних чинників, що сприяють зціленню.

Таблиця 3.8

Одноразові витрати реабілітаційного центру при готельно –
рекреаційному комплексі «Романтика»

Найменування	Загальна вартість, грн.
Косметичний ремонт, елементи декору	250 000
Закупка меблів для центру (ліжка, шафи, столи, стільці тощо)	200 000
Закупка фізіотерапевтичного обладнання	298 000
Всього	848 000 грн

В таблиці 3.8 вказані одноразові витрати – 848 тис.грн., які потрібні для того, щоб почати діяльність реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика».

Поточні витрати реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» за місяць також будуть залежати від кількох факторів, таких як рівень комфорту та надання послуг, а також місцеві ціни на комунальні послуги та інші витрати. Розглянемо поточні витрати реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» за один місяць складатимуть 243 тис.грн. і за один рік – 2916 тис.грн. (табл. 3.9)

Таблиця 3.9

Поточні витрати реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика», грн.

Найменування	Витрати за 1 місяць	Витрати за 1 рік
Заробітна плата персоналу	156 000	1 872 000
Комунальні платежі	50 000	600 000
Господарські товари та обслуговування обладнання	37 000	444 000
Усього	243 000	2916 000

Комунальні послуги - це витрати на електроенергію, водопостачання, інтернет та телекомунікації.

Обслуговування та обладнання – це витрати на купівлю, встановлення, технічне обслуговування та ремонт обладнання також будуть включатися у загальні витрати.

Аналізи ризиків, що можуть вплинути на успішність реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика»:

1. Зміни в економічних умовах, такі як спад на послуги, інфляція, коливання валютного курсу можуть впливати на фінансову стабільність центру.

2. Важливо знайти свою унікальність та конкурентні переваги.
3. Зміни у правових нормах, включаючи податкову політику, ліцензування та регулювання галузі гостинності, можуть вплинути на ділову діяльність реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика».
4. Політична нестабільність, війна.
5. Втрата ключових співробітників, проблеми зі здоров'ям або недостатня кваліфікація персоналу можуть вплинути на якість надання послуг та репутацію реабілітаційного центру.
6. Економічні фактори, сезонність та інші фактори можуть впливати на попит на послуги реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика».
7. Витрати на утримання реабілітаційного центру, зарплати працівників, закупівля обладнання та матеріалів можуть змінюватися. Коливання валютного курсу або зміни витрат на енергію та інші ресурси можуть вплинути на фінансовий стан реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика». Фінансове планування та управління ризиками можуть допомогти зменшити негативні наслідки.

Україна має перспективи для розвитку лікувально-оздоровчого туризму. При врахуванні сильних сторін дестинації та продуманого розвитку існуючих туристично-рекреаційних ресурсів можливе досягнення серйозних результатів. Можна виділити такі напрямки, яких необхідно дотримуватись для подальшого розвитку санаторно-курортного комплексу:

– Поліпшення матеріально-технічної бази санаторно-курортного комплексу (реконструкція будівель санаторіїв та пансіонатів, модернізація обладнання).

– Збільшення туристичного потоку (за рахунок внутрішніх туристів), а також підвищення попиту на лікувально-оздоровчий туризм як серед осіб похилого віку, так і молоді.

– Зростання якості обслуговування відповідно до закордонних

стандартів та досягнення оптимального співвідношення «ціна-якість».

– Забезпечення сфери кваліфікованими кадрами у сфері курортології, зростання професіоналізму та творчої ініціативи працівників цієї сфери.

– Формування позитивного іміджу України як цілорічного, безпечного та комфортного туристичного регіону (створення впізнаваного бренду курортного регіону).

– Застосування механізмів державно-приватного партнерства для ефективнішого процесу розвитку санаторно-курортної галузі [60].

В рамках створення та розвитку системи лікувально-оздоровчого туризму в Україні основними завданнями є:

1. Інтеграція критеріїв Європейської асоціації курортів до нормативно-правової бази України.

2. Впровадження стандартів якості для надання лікувально-оздоровчих послуг.

3. Просування в професійному середовищі, включаючи створення асоціацій регіонів, які спеціалізуються на спа- та велнес-продуктах на внутрішньому ринку України та популяризацію ринку таких продуктів.

4. Розширення інформації серед міжнародних споживачів.

5. Встановлення дієвого діалогу з туроператорами.

6. Покращення доступу до туристичних регіонів України, включаючи поліпшення транспортного сполучення.

7. Збільшення присутності курортів в Інтернеті, з основним акцентом на лікувально-оздоровчих можливостях.

Зараз ситуація дуже критична, що вимагає термінових змін у напрямку створення нових центрів курортної реабілітації на території держави у воєнний та після воєнний періоди. Чисельність хворих, які потребують санаторно-курортного лікування, зросла значно, проте багато з них не мають фінансових можливостей для лікування. Внаслідок цього вищий рівень смертності та захворюваності залишаються проблемами в Україні. Необхідно приймати інноваційні рішення, які покращать дану ситуацію.

Висновки до 3 розділу

Висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку є наступними:

Україна повинна активно просувати свої лікувально-оздоровчі ресурси на міжнародному рівні: маркетингові кампанії, участь у міжнародних виставках та туристичних ярмарках залучають більше іноземних туристів.

Розроблено стратегію сталого розвитку в лікувально-оздоровчому туризмі, зокрема, запропоновано контролювати та зменшувати вплив туризму на природне середовище. Це може включати в себе програми з відновлення природних ресурсів та використання екологічно чистих технологій.

Україна має впровадити спеціалізовані програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни. Ці програми повинні включати фізичну, психологічну та соціальну реабілітацію, а також можливості для їх повноцінного відпочинку та психологічного відновлення.

Розвиток і модернізація лікувально-оздоровчих закладів, готелів, інфраструктури міст та курортних районів допоможе підвищити якість обслуговування та забезпечити комфорт для туристів. Також, розглянуто можливості для створення спеціалізованих медичних та реабілітаційних центрів.

Україна може взяти на озброєння досвід країн, які успішно розвивають лікувально-оздоровчий туризм. Вивчення закордонних найкращих практик та впровадження їх у власній системі може сприяти покращенню цільового сектора.

Співпраця з транспортними компаніями, ресторанами, агентствами та іншими галузями туризму може створювати інтегровані пропозиції для туристів та надавати їм повний спектр послуг.

Товари та послуги мають бути націлені на підтримку вітчизняних виробників та постачальників. Це допоможе залучити інвестиції та підтримати економіку країни.

Пропонуємо на базі готельно – рекреаційного комплексу «Романтика» створити реабілітаційний центр для відновлення сил та психоемоційного стану військових осіб, які постраждали внаслідок військових дій в країні.

Готельно – рекреаційний комплекс «Романтика», знаходиться в селі Курортному (100 км від м. Одеса) в екологічно чистому куточку регіону, віддаленому від міст, портів, заводів, великих автомагістралей. Велика озеленена територія бази знаходиться на Будацькій косі з унікальним розташуванням – між Чорним морем та Шаболатським лиманом, за 600 метрів від морського пляжу.

Основні напрямки роботи реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» будуть направлені на:

1. Забезпечення сучасним медичним обладнанням та технологіями, що відповідають потребам військових потреб (психологічна, фізична та спортивна реабілітація).

2. Залучення кваліфікованих лікарів, фахівців з фізичної терапії, психологів і соціальних працівників, які спеціалізуються на реабілітації військових.

3. Розробку індивідуальних планів реабілітації для кожного військового, орієнтованих на їх конкретні потреби та проблеми.

4. Надання психологічної підтримки військовим та їхнім сім'ям, (посттравматичний стрес та інші психологічні проблеми).

5. Створення умов для військових у реабілітаційному центрі, які сприяють їх соціальній адаптації та відновленню соціальних зв'язків.

6. Забезпечення доступу до спортивних та рекреаційних засобів для покращення фізичного стану та загального самопочуття військових.

Для фінансування центру можуть бути задіяні державні кошти, благодійні організації або інші джерела (грантова підтримка).

Багато військовослужбовців можуть зазнавати стресу, посттравматичного синдрому чи інших психологічних проблем внаслідок воєнної діяльності. Тому психологічна реабілітація є не менш важливою частиною процесу реабілітації військових, оскільки вона спрямована на покращення психічного стану та психосоціального благополуччя.

Фізична реабілітація військовослужбовців спрямована на відновлення фізичної активності та здоров'я військовослужбовців після травм або захворювань.

Деякі військовослужбовці обирають спортивну реабілітацію, програма якої спрямованих на покращення фізичної підготовки.

Усі ці аспекти реабілітації військовослужбовців взаємодоповнюють один одного, створюючи повноцінний підхід до відновлення. Важливо враховувати індивідуальні потреби кожного військовослужбовця, надаючи комплексну та індивідуалізовану підтримку на кожному етапі процесу реабілітації.

Правильно підібрана команда – це основний ключ до успіху діяльності. Адже дуже важливо на шляху до мети мати надійний та згуртований колектив.

Список персоналу реабілітаційного центру:

- керівник реабілітаційного центру - 1 особа;
- фахівець з спортивної реабілітації – 2 особи;
- фахівець з фізичної реабілітації (терапії) – 2 особи;
- психолог – 2 особи
- бухгалтер - 1 особа;
- прибиральниці – 4 особи.

Загальна кількість персоналу – 12 осіб.

Одноразові витрати складатимуть 848 тис.грн., які потрібні для того, щоб почати діяльність реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика».

Поточні витрати реабілітаційного центру за один місяць - 243 тис.грн., і за один рік – 2916 тис.грн, із них фонд заробітної плати всіх працівників реабілітаційного центру складе 1 872 тис.грн. за рік.

Захисники України мають можливість користуватися безкоштовним санаторно-курортним лікуванням та психологічною реабілітацією.

Але для того, щоб скористатися цими послугами безкоштовно, необхідно звернутися до районного управління соціального захисту населення за місцем реєстрації або фактичного проживання, подати заяву, в якій вказати копію посвідчення учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни, а також копію документа, який підтверджує участь. Договір на надання послуг на відпочинок укладається після видачі документів.

В реабілітаційному центрі повинно бути фізіотерапевтичне обладнання, яке використовує для лікування та відновлення.

Цей заклад має переваги покращеного клімату, сонячних днів і природних чинників, що сприяють зціленню.

Загальна мета населення в тому, щоб Україна стала бажаною локацією для лікувально-оздоровчого туризму на міжнародному ринку, забезпечуючи високу якість послуг і дбайливе ставлення до природного середовища.

Що дасть змогу підвищити привабливість України на міжнародному туристичному ринку та забезпечити якісну медичну та психологічну реабілітацію для туристів.

ВИСНОВКИ

Лікувально-оздоровчий туризм - це важлива галузь глобальної економіки, яка спрямована на покращення фізичного та психічного здоров'я людей через подорожі до спеціалізованих курортів, санаторіїв, клінік та спа-центрів. Основні характеристики цієї галузі включають високий рівень медичної експертизи, широкий спектр лікувальних та оздоровчих послуг, використання природних ресурсів, інтеграцію психологічного оздоровлення та вплив на економіку країни.

Класифікація лікувально-оздоровчого туризму включає два основних підтипи: оздоровчий (профілактичний) та медичний (лікувальний). Основні чинники розвитку цієї галузі включають вплив демографічних, природно-географічних, соціально-економічних, історичних, релігійних та політико-правових факторів.

Історія розвитку лікувально-оздоровчого туризму охоплює різні епохи, починаючи з давньогрецьких та давньоримських цивілізацій, коли використання природних лікувальних джерел було розширено. У середньовіччі курорти стали популярними для відвідувачів, а в 19 столітті з'являється багато сучасних курортів та санаторіїв. У 20 столітті розвинулися нові методи лікування, а сьогодні лікувально-оздоровчий туризм є єдиною з основних галузей економіки, що пропонує різноманітні програми та послуги для покращення здоров'я та якості життя людей.

Загальний стан лікувально-оздоровчого туризму в світі демонструє стабільний ріст та зростання інтересу до цього сектору туризму. Лікувально-оздоровчий ставок туризму важливою складовою глобальної туристичної індустрії, зокрема через зростання свідомості про здоровий спосіб життя та популярність здорового відпочинку. Тенденцією у світовому лікувально-оздоровчому туризмі є підвищення попиту на натуральні лікувальні ресурси, які включають мінеральні води, термальні джерела та бальнеологічні фактори.

Україна має великий потенціал для розвитку лікувально-оздоровчого туризму, оскільки на її території присутні всі необхідні ресурси, такі як бальнеологічні джерела, грязі та кліматичні умови. Проте сучасний стан цього сектору ускладнений через впровадження воєнного стану в державі, які призвели до обмеження туристичної діяльності та зменшення туристичних потоків.

Крім того, структура інфраструктури лікувально-оздоровчого туризму в Україні демонструє нерівномірний розподіл ліжок-місць та закладів за регіонами. Існують проблеми із фінансуванням та станом санаторіїв та курортів, які часто потребують капітального ремонту та модернізації. Це остаточно призведе до меншої конкурентоспроможності санаторно-курортного комплексу України.

Інфраструктура лікувально-оздоровчого туризму в Україні включає в себе різні заклади, такі як санаторії, пансіонати, бази відпочинку та дитячі заклади оздоровлення. Значна частина цих об'єктів перебуває у приватну власність.

Основними причинами зменшення кількості закладів у сфері лікувально-оздоровчого туризму в Україні є економічні фактори, такі як зниження платоспроможності населення та фінансово-економічна криза, а також негативний вплив воєнного конфлікту.

Загальною тенденцією є зменшення кількості ліжок-місць у санаторно-курортних закладах, що свідчить про виклики, які стоять перед сектором лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

Висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку є наступними:

Україна повинна активно просувати свої лікувально-оздоровчі ресурси на міжнародному рівні: маркетингові кампанії, участь у міжнародних виставках та туристичних ярмарках залучають більше іноземних туристів.

Розроблено стратегію сталого розвитку в лікувально-оздоровчому туризмі, зокрема, запропоновано контролювати та зменшувати вплив туризму на природне середовище. Це може включати в себе програми з відновлення природних ресурсів та використання екологічно чистих технологій.

Україна має впровадити спеціалізовані програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни. Ці програми повинні включати фізичну, психологічну та соціальну реабілітацію, а також можливості для їх повноцінного відпочинку та психологічного відновлення.

Розвиток і модернізація лікувально-оздоровчих закладів, готелів, інфраструктури міст та курортних районів допоможе підвищити якість обслуговування та забезпечити комфорт для туристів. Також, розглянуто можливості для створення спеціалізованих медичних та реабілітаційних центрів.

Україна може взяти на озброєння досвід країн, які успішно розвивають лікувально-оздоровчий туризм. Вивчення закордонних найкращих практик та впровадження їх у власній системі може сприяти покращенню цільового сектора.

Співпраця з транспортними компаніями, ресторанами, агентствами та іншими галузями туризму може створювати інтегровані пропозиції для туристів та надавати їм повний спектр послуг.

Товари та послуги мають бути націлені на підтримку вітчизняних виробників та постачальників. Це допоможе залучити інвестиції та підтримати економіку країни.

Пропонуємо на базі готельно – рекреаційного комплексу «Романтика» створити реабілітаційний центр для відновлення сил та психоемоційного стану військових осіб, які постраждали внаслідок військових дій в країні.

Готельно – рекреаційний комплекс «Романтика», знаходиться в селі Курортному (100 км від м. Одеса) в екологічно чистому куточку регіону, віддаленому від міст, портів, заводів, великих автомагістралей. Велика озеленена територія бази знаходиться на Будацькій косі з унікальним

розташуванням – між Чорним морем та Шаболатським лиманом, за 600 метрів від морського пляжу.

Основні напрямки роботи реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика» будуть направлені на:

7. Забезпечення сучасним медичним обладнанням та технологіями, що відповідають потребам військових потреб (психологічна, фізична та спортивна реабілітація).

8. Залучення кваліфікованих лікарів, фахівців з фізичної терапії, психологів і соціальних працівників, які спеціалізуються на реабілітації військових.

9. Розробку індивідуальних планів реабілітації для кожного військового, орієнтованих на їх конкретні потреби та проблеми.

10. Надання психологічної підтримки військовим та їхнім сім'ям, (посттравматичний стрес та інші психологічні проблеми).

11. Створення умов для військових у реабілітаційному центрі, які сприяють їх соціальній адаптації та відновленню соціальних зв'язків.

12. Забезпечення доступу до спортивних та рекреаційних засобів для покращення фізичного стану та загального самопочуття військових.

Для фінансування центру можуть бути задіяні державні кошти, благодійні організації або інші джерела (грантова підтримка).

Багато військовослужбовців можуть зазнавати стресу, посттравматичного синдрому чи інших психологічних проблем внаслідок воєнної діяльності. Тому психологічна реабілітація є не менш важливою частиною процесу реабілітації військових, оскільки вона спрямована на покращення психічного стану та психосоціального благополуччя.

Фізична реабілітація військовослужбовців спрямована на відновлення фізичної активності та здоров'я військовослужбовців після травм або захворювань.

Деякі військовослужбовці обирають спортивну реабілітацію, програма якої спрямованих на покращення фізичної підготовки.

Усі ці аспекти реабілітації військовослужбовців взаємодоповнюють один одного, створюючи повноцінний підхід до відновлення. Важливо враховувати індивідуальні потреби кожного військовослужбовця, надаючи комплексну та індивідуалізовану підтримку на кожному етапі процесу реабілітації.

Загальна кількість персоналу – 12 осіб.

Одноразові витрати складатимуть 848 тис.грн., які потрібні для того, щоб почати діяльність реабілітаційного центру при готельно – рекреаційному комплексі «Романтика».

Поточні витрати реабілітаційного центру за один місяць - 243 тис.грн., і за один рік – 2916 тис.грн, із них фонд заробітної плати всіх працівників реабілітаційного центру складе 1 872 тис.грн. за рік.

Захисники України мають можливість користуватися безкоштовним санаторно-курортним лікуванням та психологічною реабілітацією.

Але для того, щоб скористатися цими послугами безкоштовно, необхідно звернутися до районного управління соціального захисту населення за місцем реєстрації або фактичного проживання, подати заяву, в якій вказати копію посвідчення учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни, а також копію документа, який підтверджує участь. Договір на надання послуг на відпочинок укладається після видачі документів.

В реабілітаційному центрі повинно бути фізіотерапевтичне обладнання, яке використовує для лікування та відновлення.

Цей заклад має переваги покращеного клімату, сонячних днів і природних чинників, що сприяють зціленню.

Загальна мета населення в тому, щоб Україна стала бажаною локацією для лікувально-оздоровчого туризму на міжнародному ринку, забезпечуючи високу якість послуг і дбайливе ставлення до природного середовища.

Що дасть змогу підвищити привабливість України на міжнародному туристичному ринку та забезпечити якісну медичну та психологічну реабілітацію для туристів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабов К. Д., Дмитрієва Г. О., Тихохід Л. В., Гавловський О. Д. Лікувально- оздоровчий туризм – один із сучасних напрямків підвищення ефективності діяльності санаторно-курортної сфери. 2019. С. 5-9.
2. Баєв В. В. Сучасні тенденції розвитку медичного туризму в Україні. Агросвіт. 2015. № 7. С. 35-38.
3. Баєв В. В. Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні. Наукові праці МАУП. 2014. Вип. 43(4). С. 163-167.
4. Борозняк В. С. Перспективи розвитку українського туризму. Бізнес, №15. 2005.С. 15-16.
5. Безуглий В. В. Геопросторові особливості санаторно-курортного комплексу України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Геологія. Географія.2016. Т. 24(2), вип. 19. С. 3-10.
6. Бугас Н. В., Гутман А. І. Вплив ризиків та невизначеностей на ефективність діяльності санаторно-курортних закладів України в умовах пандемії COVID-19. URL : <https://cutt.ly/oRVSe98>
7. Бутусов Г. Аналіз туристичного ринку України. Галицькі контракти №5. 2006.С. 8-10.
8. Вахович І. М., Забедюк М. С., Малімон В. В. Інноваційні технології у забезпеченні конкурентоспроможності регіонального ринку медичного туризму. Регіональна економіка. 2018. №2(88). С. 24-31.
9. Ведмідь Н. Санаторно-курортний комплекс як системний об'єкт наукового пізнання. Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного ун-ту. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 36(1.2). С. 43-51.
10. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти. Ред.: О.І. Лугова; Ін-т туризму Федерації профспілок України. К., 2002. 162 с.
11. Волкова І. І. Розвиток санаторно-курортних закладів України. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія :

Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2013. № 1086. Вип. 2. С.120-125.

12. Галасюк С. С. Сучасний стан розвитку санаторно-курортної бази в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 15. С. 197-202.

13. Гальків Л. І., Кулиняк І. Я., Гербут М. В. Санаторно-курортна діяльність: ринок послуг санаторіїв у регіонах України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Проблеми економіки та управління. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 873. С.18-26.

14. Гонгало П.Ф. Проблеми відтворення ресурсного комплексу України. Економіка і Екологія. 2014. №15. 127 с.

15. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм: навчальний посібник. Тернопіль: навчальна книга. 2009. 304 с.

16. Діденко К. Д., Жученков В. Г. Медичний туризм в Україні : сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2016. Вип. 16. Ч. 4. С. 101-105.

17. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

18. Державне агентство України з туризму та курортів. URL: <http://www.tourism.gov.ua>

19. Дубінський С. В., Орлова В. М. Визначення факторів, які забезпечують розвиток медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Академічний огляд. 2017. № 2 (47). С. 12-20.

20. Дубовик І. А. Країнознавчий словник-довідник. 2-е вид. Львів.: Панорама. 2003. 575 с.

21. Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

22. Захаров С. Туристичні об'єкти. Природно-заповідні об'єкти. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2017. № 46-47. С. 15-25.

23. Збірник Нормативно-правових актів «Правове регулювання туристичної діяльності в Україні» під аг. Ред. Проф.. Федорченка. К.: Видавництво «Агентство по розповсюдженню друку», 2016. 64 с.

24. Іжі М. М., Бабова К. Д., Безверхнюк Т. М. Лікувально-оздоровчий туризм : навч. посіб. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. 626 с.

25. Казачковська Г. В. Можливості сталого розвитку туризму та курортів в Україні. Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно- рекреаційною економікою : матер. доп. II наук. -практ. конф. Бердянськ : АУІТ «АРІУ». 2016. С. 126-137.

26. Карпенко Н. М., Карпенко Ю. В. Регіональні аспекти розвитку лікувально- оздоровчого туризму в умовах модернізації економіки. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. 2017. № 2. С. 172-179.

27. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навчальний Посібник. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 300 с.

28. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник. Ужгород, 2011. 54 с.

29. Коваленко Н. О. Аналіз ринку санаторно-курортних послуг України. Економіка харчової промисловості. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 21–27.

30. Колективні засоби розміщення в Україні. Статистична інформація. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

31. Кукурудза С. І. Бальнеологічні ресурси Передкарпаття, основа функціонування санаторно-курортної субгалузі: Український географічний журнал. К. : Знання, 2018. 139 с.

32. Любіцева О. О. Розвиток екологічного туризму в Україні. Економічна та соціальна географія. К.: 2002. Вип. 53. С. 189-196

33. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2016. 430 с.

34. Малімон В. В. Регіональні ринки медичного туризму: особливості формування та розвитку в Україні : монографія. Луцьк : «Волиньполіграф»,

2013. 233 с.

35. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник. К.: Центручбової літератури, 2004. 176 с.

36. Мальська М. П. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність: Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 268 с.

37. Молодецький А., Остра В. Лікувально-оздоровчий туризм в Карпатах і Причорномор'ї: сучасний стан і тенденції. Вісник Одеського національного університету. Сер.: Географічні та геологічні науки. Т. 25, вип. 1(36). 2020.

38. Мороз С. Р., Феленчак Ю. Б. Сучасні тенденції розвитку санаторно-курортного господарства у туристичному комплексі України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30(69), № 4(2). С. 99-104.

39. Матолич Б. М. Мінеральні води та курорти Львівщини. К.: Палітра Друку. 2003. 96 с.

40. Менеджмент туристичної індустрії: навчальний посібник. Школа І.М. та ін. ; За ред. Проф. І.М. Школи. Чернівці: Книги – ХХІ. 2003. 596 с.

41. Набока Ю. В. Результати економічної діяльності підприємств у сфері надання послуг медичного туризму в Україні. Агросвіт. 2020. № 6. С. 104-109.

42. Новікова В. І Санаторно-курортна сфера: інфраструктурна складова, стан розвитку в Україні. Географія та туризм : наук. зб. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ. 2011. Вип. 16. С. 93-102

43. Онищук Н. В. Оцінка конкурентних переваг України на ринку медичного туризму. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 26(2). С. 31-34.

44. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. Т.Г. Сокол; Федер.проф. спілок України, Ін-т туризму. К. 2012. 256 с.

45. Павлов В. І.: Проблеми інформатизації рекреаційної та туристичної

діяльності в Україні: перспективи культурного та економічного розвитку. Трускавець, 2000. С. 31-34.

46. Парфіненко А. Ю., Волкова І. І., Щербина В. І. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні (у порівнянні з країнами Центральної Європи). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. Вип. 7. С. 130-135.

47. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : Навчальний посібник. Заредакцією проф. Заставного Ф. Д. К.: Знання. 2006. 575 с.

48. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: зб. Нормативно- правових актів; під заг. ред. проф. В.К. Федорченка. К.: Юрінком Інтер, 2002. 640 с.

49. Про затвердження Загального положення про санаторно-курортний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 № 805. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>

50. Роїна О. М. Туристична діяльність в Україні: нормативно-правове регулювання. 2-е вид., змін та доп. К.: КНТ, 2006. 464 с.

51. Романова А. А. Аналіз становлення і розвитку медичного туризму в Україні у контексті світового економічного простору. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2017. № 1 (9). С. 62-68.

52. Свірідова Н. Д. Концепція сталого розвитку туризму в сучасних умовах. 2009. № 176. С. 166-168.

53. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія Вид. 2-ге. К. : Вид-во КНТЕУ. 2009. 463 с.

54. Томаневич Л. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні як об'єкт державного регулювання. Наук. вісник Львівського юридичного інституту внутрішніх справ. Серія економічна. Вип. 1. 2015. С. 210-217.

55. Трохимчук С.В., Бальнеологічний комплекс Передкарпаття як провідна галузь спеціалізації. К. : Вища освіта. 2017. 84 с.

56. Федорченко В. К., Історія туризму в Україні. К.: Вища освіта, 2002.

376 с.

57. Фокін С. П. Спортивний і спортивно-оздоровчий туризм: питання термінологічного апарату. Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми виховання і спорту : Наук. монограф. Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2016. С. 88-90.

58. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

59. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії. К.: Атіка, 2006, 264 с.

60. Шека О. Глобальні тренди та інноваційні підходи до організації лікувально-оздоровчого туризму на курортах. Актуальні проблеми державного управління. 2018. № 3. С. 85-91

61. About ISPA. International Spa Association. URI : <http://www.experienceispa.com/about-ispa>

62. Bookman, M. & Bookman, K. Medical Tourism in Developing Countries. New York : Palgrave MacMillan, 2007.

63. Comprehensive Development Plan : Jermuk as a Destination Spa & Winter Tourism Center. USAID, December, 2008. P. 18.

64. Garrow, J. Spa industry benchmarking. Understanding the Global Spa Industry : Spa Management. 2008, Oxford, UK : Elsevier. P. 53-65.

65. Hajioff, Steve. Health Tourism : 100 years of living science. Imperial College, London, November 2007.

66. ISPA International Society for the Performing Arts URL: <https://www.ispa.org/>

67. Intelligent Spas URL: <https://intelligentspas.com/>

68. Iordache, C. and Ciochina, I. Medical Tourism Industry Challenges in the Context of Globalization. Management Strategies Journal, 2014. № 7. P. 62-70.

69. Jeremy McCarthy. Become a spa owner. Washington, USA, FabJobInc. 2010.207 p.

70. Lanz Kauffman E. Wellness tourism : market analysis of a special health

tourism segment and implications for the hotel industry. *Journal of Vacation Marketing*, 2001. № 7 (1). P. 5-17.

71. Medical Tourism vs. Traditional International Medical Travel : A Tale of Two Models. *International Medical Travel Journal*, 2008. URL : <http://www.imtj.com/articles/2008/medical-tourism-vs-traditional-international-medical-travel-a-tale-of-two-models>.

72. Monroe M. What is wellness? URL: <http://www.inneridea.com>

73. Moody M. Medical tourism : employers can save significant healthcare dollars by having employees seek overseas options. *Rough Notes*, 2007. № 150 (11). Pp. 114-116.

74. Smith M., Kelly C. Wellness Tourism, in *Tourism Recreation Research*. Greenwich, London, 2016. 298 p.

75. Turner L.G. Quality in health care and globalization of health services: accreditation and regulatory oversight of medical tourism companies. *Int J Qual Health Care*. 2011. Feb. 23(1): 1-7.

76. UNSD and UNWTO. *International Recommendations for Tourism Statistics*, 2008 (IRTS 2008). ST/ESA/STAT/SER.M/83/Rev.1. UN Department of Economic and Social Affairs Statistics Division and UNWTO. Madrid, New York, 2008.

ДОДАТКИ

НАУКОВІ ПРАЦІ

Науково-дослідний центр «Прогрес» при Комратському державному університеті, четвертий міжнародний конкурс студентських науково-дослідних робіт з економіки, листопад 2022 року

Віра ЛЕБЕДЄВА, Віолета ШВЕЦЬ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ. Туризм як засіб реабілітації: тези доповідей Міжнародного вебінару, присвяченого 120-річчю ОНТУ та Всесвітньому дню туризму, 05 жовтня 2022 року / відп. за вип. О. О. Меліх. – Одеса: ОНТУ, 2022. –94 с.
<https://drive.google.com/file/d/1KCOxHchLBGWIBfi4i1k1wHUq-0WRD4IS/view>

Зміст

Розділ 1 Оздоровчо-лікувальний туризм, реабілітація

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ТУРИЗМУ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ <i>Наталя ДОБРЯНСЬКА, Ганна САРАКІЙ</i>	6
ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ <i>Віра ЛЕБЕДЄВА, Віолета ШВЕЦЬ</i>	9
ЗВ'ЯЗОК WELLNESS-ТУРИЗМУ З ТРАДИЦІЙНИМИ ЗНАННЯМИ ТА ВИРАЗАМИ КУЛЬТУРИ <i>Ірина КАЛМИКОВА, Поліна ПАСКАРЬ</i>	11
РОЗВИТОК WELLNESS-ТУРИЗМУ В ПІСЛЯВОЄННИХ УМОВАХ <i>Сергій ЦВІЛИЙ</i>	14
PERSPECTIVELE TURISMULUI MEDICAL PENTRU PERSOANELE VÂRSTNICE DIN REPUBLICA MOLDOVA <i>Anatolii ROJCO, Ecaterina NEGHEA</i>	17
РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ <i>Ганна УВАРОВА, Людмила МЕЛЬКО</i>	19
DIGITAL MARKETING AND ITS ADVANTAGES FOR TOURISM IN REPUBLIC OF MOLDOVA <i>Valeriu DOGA, Mircea GUTRUM</i>	24
«PSY-ТУРИЗМ» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХО-ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИСТОСТІ <i>Аліса БАЛКА, Ростислав ДОБРЯНСЬКИЙ</i>	26
INTEGRAREA TURISMULUI VITIVINICOL ÎN ECONOMIEA REPUBLICII MOLDOVA <i>Tatiana IAȚIȘIN</i>	29
ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ФІТНЕС-ТУРІВ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ <i>Микола ДАНДАЄВ, Ганна САРКІСЯН, Ольга ШЕПЕЛЕВА</i>	31
ONLINE SUMMER CAMPS FOR CHILDREN AS A FORM OF VIRTUAL TOURISM AND THEIR ADVANTAGES AND DISADVANTAGES <i>Tatiana COLESNICOVA, Mihail CIOBANU</i>	35

XIX Всеукраїнська наукова Zoom-конференція студентів з розділу «Харчові технології», яка відбулася 10-12 травня 2023 року у Одеському національному технологічному університеті.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Одеський національний
технологічний університет**

ПРОГРАМА

**Наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

28-30 березня 2023 року

Одеса 2023

СЕКЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ТА РЕКРЕАЦІЇ

*Засідання
28 березня 2023 року о 13.00 год*

Ідентифікатор конференції: 478 956 9027

Код доступу: f7fBRf

Науковий керівник – зав.каф. ТБ та Р, д.е.н., проф. Добрянська Н.А.

Секретар – к.е.н., доц. Крушца І.В.

1. **Стратегічні напрямки і перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи**
Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Росінська В.Р.
Науковий керівник – проф. Добрянська Н.А.
2. **Розробка та просування винного туру в Португалію**
Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Яблокова А.А.
Наукові керівники – проф. Добрянська Н.А., к.е.н., ст.викл. Іванченков В.С.
3. **Молодіжний туризм як тренд сучасної туристичної індустрії**
Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Іваненко В.М.
Наукові керівники – проф. Добрянська Н.А., к.е.н., ст.викл. Іванченков В.С.
4. **Перспективи розвитку медичного туризму та шляхи впровадження світового досвіду на туристичний ринок України**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Сухоставська В.В.
Науковий керівник – проф. Добрянська Н.А.
5. **Розробка та просування медичного туру в Японію**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Вергуліс Дар'я Денисівна
Науковий керівник – проф. Лебедева В.В.
6. **Розробка та просування винного туру у Румунію**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Саєнко Владилена Олександрівна
Науковий керівник – проф. Лебедева В.В.
7. **Розробка стратегії розвитку рекреаційної зони на базі Нижньодністровського національного природного парку**
Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВ і ТБ Казімірова Д.А.
Науковий керівник – проф. Лебедева В.В.
8. **Удосконалення організаційного забезпечення реалізації концепції стратегічного управління сталим розвитком туризму Одеської області**
Студент СВО «Магістр» ф-ту ТВ і ТБ Добрянський Р.А.
Науковий керівник – проф. Лебедева В.В.
9. **Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку**
Студентка СВО «Магістр» ф-ту ТВ і ТБ Швець В.О.
Науковий керівник – проф. Добрянська Н.А.
10. **Створення та вдосконалення веб-додатків для підприємств туристичної сфери**
Студент СВО «Магістр» ф-ту ТВ і ТБ Щербина Д.В.
Науковий керівник – проф. Добрянська Н.А.
11. **«PSY-туризм» як інноваційний метод відновлення психоемоційного стану особистості**
Студентка СВО «Магістр» ф-ту ТВ і ТБ Баліка А.В.
Науковий керівник – проф. Добрянська Н.А.
12. **Формування тижневих турів для іноземців Одещиною**
Студентка СВО «Магістр» ф-ту ТВ і ТБ Саленко Л.Р.
Науковий керівник – проф. Добрянська Н.А.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ
результатів наукових досліджень до
кваліфікаційної роботи магістра

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему «Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку»

Здобувачки

Віолети ШВЕЦЬ

2 курсу групи МТМз - 70

Керівник

Ірина КРУПЦА

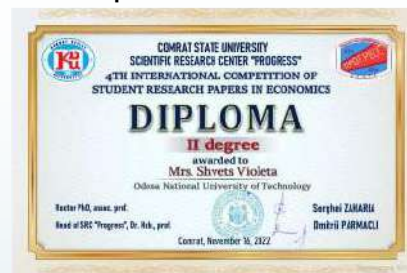
Наукова частина кваліфікаційної роботи магістра

Основні теоретичні положення та практичні результати наукового дослідження доповідались:

- на Міжнародному вебінарі «Туризм як засіб реабілітації», який відбувся 5 жовтня 2022 р. на базі Одеського національного технологічного університету, м. Одеса;
- на науковій конференції здобувачів вищої освіти 28-30 березня 2023 року, на базі Одеського національного технологічного університету, м. Одеса.

За результатами дослідження опубліковано наукові праці в матеріалах міжнародного вебінару та конференції.

Приймала участь у четвертому міжнародному конкурсі студентських науково-дослідних робіт з економіки та отримала **диплом II ступеня**, Науково-дослідний центр «Прогрес» при Комратському державному університеті, грудень 2022 року

Лікувально-оздоровчий туризм – спеціалізований вид туризму, спрямований на відновлення здоров'я чи профілактику захворювань, метою якого є лікування, оздоровлення, рекреація і відпочинок. Метою лікувально-оздоровчого туризму є комплексне та раціональне використання природних лікувальних ресурсів в лікувально-профілактичних цілях.

Лікувально-оздоровчий туризм

Лікувальний туризм

лікування, терапія,
реабілітація після
захворювань

Оздоровчий туризм

підтримка організму в здоровому стані
і збереження балансу між фізичним і
психологічним здоров'ям людини

Активний

Пасивний

wellness tourism

Основні характеристики лікувально-оздоровчого туризму

Аспекти лікувально-оздоровчого туризму	Характеристика
Медичні послуги	Туристи відвідують поїздки з медичними цілями, такими як лікування конкретних захворювань, реабілітація після операцій або інших медичних процедур, або профілактичних захворювань
Рекреація та оздоровлення	Цей вид туризму також включає в себе відпочинок і відновлення на курортах, які пропонують спа-процедури, масаж, гідротерапію та інші оздоровчі послуги.
Фізична активність	Лікувально-оздоровчий туризм може включати спортивні та фізичні поняття, такі як йога, плавання, трекінг, гірський велосипед та інші види активного відпочинку, спрямовані на покращення фізичної форми.
Психологічне благополуччя	Важливою частиною лікувально-оздоровчого туризму може бути психологічна підтримка та відновлення психічного стану, які можуть бути досягнуті через спокійне середовище курорту або спеціальні психотерапевтичні програми.

ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧІ ПОДІЛЯЮТЬ НА ОСНОВНІ:

КЛІМАТОТЕРАПІЯ;

БАЛЬНЕОТЕРАПІЯ (МІНЕРАЛЬНИМИ ВОДАМИ);

АЕРОТЕРАПІЯ (МОРСЬКИМ ЧИ ГІРСЬКИМ ПОВІТР'ЯМ, ПОВІТРЯНИХ ВАНН),

ПЕЛОЇДОТЕРАПІЯ/

ФАГОТЕРАПІЯ (ГРЯЗЯМИ):

ТАЛАСОТЕРАПІЯ

(МОРСЬКОЮ ВОДОЮ);

ГАЛОТЕРАПІЯ

(СОЛЯМИ),

СПЕЛЕОТЕРАПІЯ

(МІКРО КЛІМАТОМ ПЕЧЕР);

СТОУН ТЕРАПІЯ (МАСАЖ КАМІНН ЯМ);

ОЗОНОТЕРАПІЯ (МЕДИЧНИМ

ОЗОНОМ),

АПІТЕРАПІЯ (ВИКОРИСТАННЯ БДЖОЛИНИХ ПРОДУКТІВ:

МЕДУ, ПЕРГИ, ВОСКУ, ПРОПОЛІСУ, МАТОЧНОГО МОЛОЧКА),

ФІТО ТЕРАПІЯ (ФІТОВАННАМИ , МІКРОКЛІМАТОМ

ФІТОЦЕНОЗІВ, ТОБТО СУКУПНІСТЮ ПЕВНОГО НАБОРУ РОСЛИН),

АРОМАТЕРАПІЯ (ЕФІРНІМИ ОЛІЯМИ, ФІТОНЦИДАМИ РОСЛИН),

РЕФЛЕКСОТЕРАПІЯ (ВПЛИВОМ НА АКТИВНІ ТОЧКИ ТІЛА),

SPA- ТА WELLNESS-ТУРИЗМ

—ЦЕ СВОЄРІДНА СИСТЕМА
ОЗДОРОВЛЕННЯ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ ДОСЯГТИ ЕМОЦІЙНОЇ
І

ФІЗИЧНОЇ РІВНОВАГИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО
УРБАНІЗОВАНОГО ЖИТТЯ.

У СВІТІ КЛІЄНТИ (ПАЦІЄНТИ) ЛІКУВАЛЬНО-
ОЗДОРОВЧОГО SPA- ТА WELLNESS-ТУРИЗМУ МАЮТЬ
МОЖЛИВІСТЬ ОБИРАТИ МІЖ СУЧАСНИМИ ТА
НАЙДАВНІШИМИ МЕТОДИКАМИ ОЗДОРОВЛЕННЯ,
КЛАСИЧНИМИ І НЕТРАДИЦІЙНИМИ РЕЦЕПТАМИ
МЕДИЦИНИ, ЇМ ПРОПОНУЮТЬ ІНДИВІДУАЛЬНО
СКЛАДЕНУ ПРОГРАМУ ФІЗИЧНИХ ТРЕНУВАНЬ, ДІЄТИ,
І, ЗВИЧАЙНО Ж, ПОВНИЙ КОМПЛЕКС ПОСЛУГ
ДОГЛЯДУ ЗА ТІЛОМ. ВІДВІДУВАЧІВ ЗАЛУЧАЮТЬ ДО
ЗАНЯТЬ ЙОГОЮ, ПИТТЯ ТРАВ'ЯНИХ ЧАЇВ, ГАРТУВАННЯ
І АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ НА ПРИРОДІ. У НИХ
З'ЯВЛЯЄТЬСЯ ШАНС ДІЗНАТИСЯ ПРО СЕБЕ БАГАТО
НОВОГО, ВІДВІДАВШИ ІНДИВІДУАЛЬНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ
СПОРТИВНОГО ТРЕНЕРА, ЛІКАРЯ-ФІЗІОТЕРАПЕВТА,
КОСМЕТОЛОГА, ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ SPA- ТА
WELLNESS - ПОСЛУГ.

Світ

Останнім часом у світі спостерігається зростання інтересу туристів до лікувально-оздоровчого туризму. Швидкий темп життя, безліч стресових ситуацій, зростання потоку інформації, несприятлива екологічна обстановка в більшості країн змушує людей звертатися до цього виду туризму. Проте, ринок лікувально-оздоровчого туризму зазнає змін. Традиційні санаторні курорти перестають бути місцем лікування і відпочинку осіб похилого віку і перетворюються на багатофункціональні оздоровчі центри, розраховані на широке коло споживачів. Цьому є дві причини:

Зміна попиту на
лікувально-оздоровчі
послуги.

Втрата підтримки, у
тому числі фінансової,
муніципалітетів і
держави.

Європа

Список європейських країн, що лідирують по туристським прибуттями на санаторно-курортне лікування, очолює Чехія. Найбільша і відома чеська здравниця - Карлові-Вари. За даними національної туристської адміністрації Чехії, щорічно її відвідують близько 50 тис. чоловік з більш ніж 70 країн світу для лікування і близько 2 млн. екскурсантів.

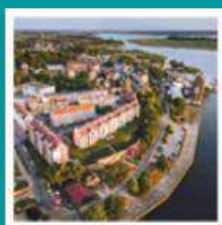

Головним конкурентом Чехії на європейському ринку лікувально-оздоровчого туризму є **Угорщина**. Її по праву називають зоною термальних бань. Близько півмільйона кубічних метрів термальних вод у добу випливає з природних джерел та свердловин, частина з них використовується в медицині. У наші дні 22 міста і 62 угорських селища мають офіційно визнані лікувальні джерела. Особливо популярні відпочинок і лікування на угорських курортах у громадян Німеччини, США, Австрії, а також населення самій Угорщині. На частку цих чотирьох країн припадає понад половини всіх прибуттів. Туристські потоки спрямовуються по двох напрямках: у Будапешт і на озеро Балатон.

Польща представлена на ринку лікувально -оздоровчого туризму бальнеологічними та кліматичними курортами. Головні приморські бальнеологічні та бальнеогрязьові курорти - Свіноуйсьце, Камінь-Поморські, Колобжег - знаходяться на узбережжі Балтійського моря. Вони менш відомі, ніж чеські та угорські, і поки що не можуть скласти їм конкуренцію. Відсутність належної реклами, невисокий рівень медичного обслуговування, а також холодне море - все це обмежує можливості польських курортів.

Свіноуйсьце

Камінь -Поморські

Колобжег

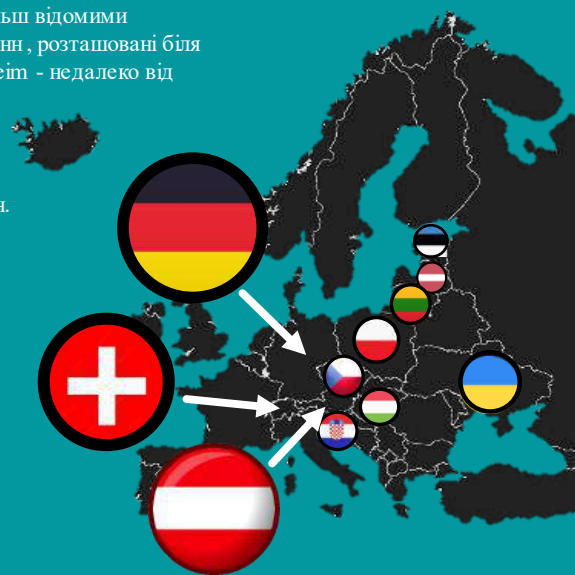

Переважна частина курортів Західної Європи зосереджена в Німеччині, Австрії та Швейцарії. Вони представлені в основному двома типами: бальнеологічними й кліматичними.

У **Німеччині**, крім вже згаданих Баден-Бадена і Вісбадена, найбільш відомими бальнеологічними курортами є Баденвейлер, Wildbad і Байерсбронн, розташовані біля півніжя гірського масиву Шварцвальд, Бад-Хомбург і Bad Nauheim - недалеко від Франкфурта -на-Майні, Ахен - на заході країни

Австрія по праву пишається своїми численними курортами. Найвідоміший з них - бальнеологічний курорт бад-гастайн - знаходиться на півдні провінції Зальцбург, в долині річки Гастайн. Він створений на базі гарячих радонових джерел.

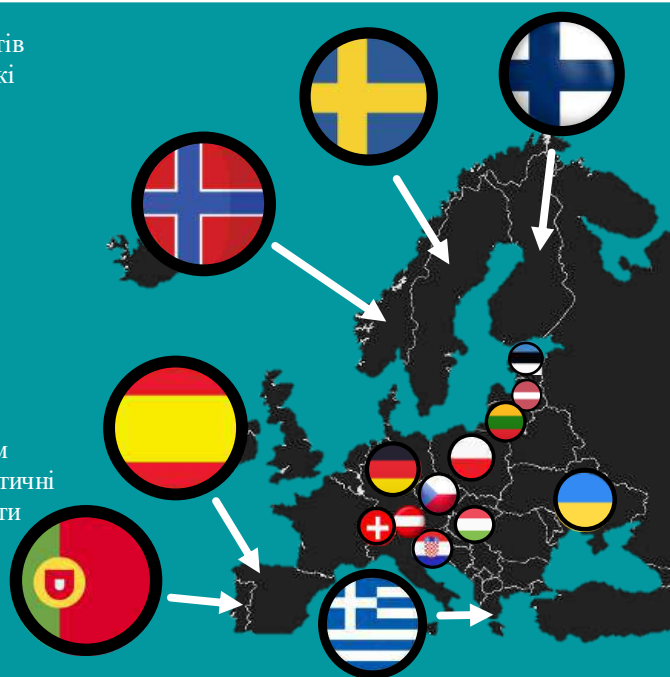
Швейцарія дещо поступається Німеччині і Австрії по числу курортів, але як напрям лікувально -оздоровчого туризму вона не менш популярна. Правда, курортне обслуговування в цій країні доступно тільки заможним клієнтам, оскільки його вартість дуже висока.

Іспанія, Португалія, Греція приваблюють туристів своїми кліматичними приморськими курортами, які більше відомі як зони відпочинку і розваг. Спеціалізовані лікувальні курорти в цих країнах нечисленні, складаючи лише кілька відсотків від загального їх числа.

В Північній Європі лікувально-оздоровчий туризм розвинений слабо. Виділяються приморські кліматичні курорти Данії та Нідерландів та приозерні курорти Норвегії, Фінляндії та Швеції, але вони мають переважно внутрішнє значення.

США

На американському континенті безперечний лідер на ринку лікувально-оздоровчого туризму - США. Їх досягнення в області охорони здоров'я (пересадка тканин і органів кардіохірургія, пластичні операції) загальновізні. Лікарський і допоміжний медичний персонал вважається одним з кращих, якщо не самим кваліфікованим у світі, клінічні комплекси оснащені за останнім словом науки і техніки. Але медична допомога в США коштує дорого, тому все більше американців приділяють першочергову увагу своєму здоров'ю, профілактиці різних захворювань і з цією метою відправляються на курорти.

Основний тип північноамериканських курортів - бальнеологічні. Вони є в багатьох штатах. Відомі курорти на мінеральних водах Маммот-Спрінгс, Гебер-Спрінгс, Хот-Спрінгс знаходяться на півдні центральної частини США, в штаті Арканзас. Користується попитом відпочинок на приморських кліматичних курортах: Лонг-Біч в передмісті Нью-Йорка, Хаттерас на узбережжі Атлантичного океану, в штаті Північна Кароліна, Майамі-Біч у Флориді, Сан-Дієго й Санга-Круз в Каліфорнії.

Ізраїль

На Близькому Сході потоки туристів з лікувально-оздоровчими цілями прямують до Мертвого моря. Насичені солями і мінеральними речовинами, його води непридатні для проживання навіть найпростіших організмів.

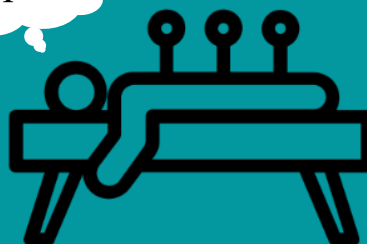
Туристи, які приїжджають на ізраїльські курорти Ейн-Бокек, Ейн-Букек, Ейн-Геді, Неві-Зохар та інші, розташовані на Мертвому морі, знають, що вони отримають першокласне терапевтичне лікування.

Азія

У країнах Південної Азії, Східної та Південно-Східної Азії лікувально-оздоровчий туризм розвинений слабо. Нетрадиційна медицина, фітотерапія і голковколвання, що одержали широке поширення на Сході, не настільки привабливі для іноземних туристів.

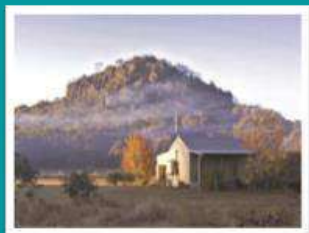
Help!!!

Австралія

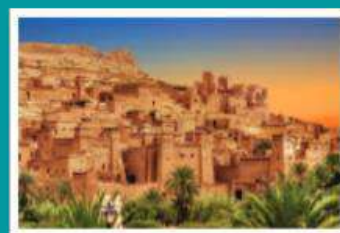
Австралія володіє всіма природними ресурсами, необхідними для лікувально -оздоровчого туризму. Великі бальнеологічні курорти Дейлсфорд, Морк, Спрингвуд сконцентровані на південному сході материка.

Приморські кліматичні курорти Австралії також відомі у світі. Золотий Берег, Дэйдрим-Айленд, Кернс вважаються ідеальним місцем для відпочинку і лікування. Проте віддаленість Австралії від Європи і Америки - основних регіонів, генеруючих туристський попит, - перешкоджає розширенню в'їзних туристських потоків, тому австралійські курорти, як і американські, орієнтовані на прийом головним чином внутрішніх туристів.

Африка

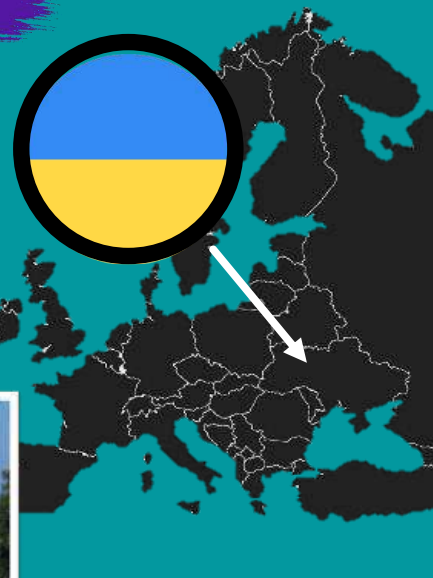
В Африці лікувально -оздоровчий туризм набирає силу. На північному узбережжі континенту перебувають приморські кліматичні курорти. В Єгипті - це Хургада, визнаний туристичний центр на Червоному морі курорт міжнародного класу Шарм-ель-Шейх, а також Дахаб і Нувейба; в Марокко - Агадір, Мохаммед, Танжер, Ель -Хосейма. На узбережжі Індійського океану розташовані приморські курорти Кенії: Момбаса, Кіпчині, Малінді, Ламу, Кіліфі. Є кілька курортів в ПАР. Інші країни Африки не мають ні природних ресурсів, ні коштів для розвитку курортної справи.

Україна

З початку війни в Україні більшість лікувально-оздоровчих закладів на узбережжі Чорного моря не працюють. Частина з них є зруйнованими через ракетні обстріли, інша частина не працює через високий рівень небезпеки. Більша частина діючих на даний момент санаторіїв знаходиться в Західній частині країни.

Центри лікувально-оздоровчого туризму в Україні зосереджені в Закарпатській (Поляна, Шаян, Косино), Львівській (Трускавець, Східниця, Моршин), Івано-Франківській (Черче), Одеській (Хаджибей, Куяльник), Полтавській (Миргород) областях.

У кожній країні лікувально-оздоровчий туризм розвивається в залежності від специфіки наявних природних лікувальних ресурсів та наявної санаторно-курортної інфраструктури. Саме тому, для опису особливостей лікувально-оздоровчого туризму треба перш за все розглянути рекреаційні ресурси України.

Рекреаційні ресурси України представлені рівнинними та гірськими рекреаційними ландшафтами, річковими та морськими пляжами, **мінеральними водами (понад 400 джерел)**. Лікувальні мінеральні води з різним хімічним складом є майже в усіх областях лісостепу. В Україні налічується **більше 100 розвіданих родовищ лікувальних торфових і мулових грязей**, які успішно застосовуються з метою лікування, також є озокерит (родовища знаходяться в Передкарпатті на території Львівської та Івано-Франківської областей.), бішофіт (Полтавщина, с. Затурина). Використання даних ресурсів з лікувальною або оздоровчою метою ґрунтується на глибоких теоретичних здобутках в сфері реабілітації та курортології, практичних розробках на їх основі.

Центри лікувально-оздоровчого туризму в Україні зосереджені в Львівській (Трускавець, Східниця, Моршин), Івано-Франківській (Черче), Запорізькій (Бердянськ), Одеській (Хаджибей, Куяльник), Полтавській (Миргород), Закарпатській областях (Поляна, Шаян, Косино).

Класифікація курортів за наявності природних лікувальних ресурсів, їх географічне розташування

Географічне розташування, область	Класифікація курортів
Вінницька	Бальнеологічні
Донецька	Кліматичні, бальнеологічні
Закарпатська	Бальнеологічні
Запорізька	Кліматичні, бальнеологічні
Івано-Франківська	Кліматичні, бальнеологічні
Київська	Кліматичні, бальнеологічні
Львівська	Бальнеологічні
Миколаївська	Кліматичні
Одеська	Кліматичні, бальнеологічні
Полтавська	Бальнеологічні
Харківська	Бальнеологічні
Херсонська	Кліматичні, бальнеологічні

Східниця - українська Швейцарія

Куяльницький грязьовий курорт - найстаріший у світі санаторний комплекс

Природні ресурси
Мінеральні води, гірські водоспади, ліси, чисте гірське повітря, цінні поклади солі

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Тип курорту за провідними лікувальними факторами

Кліматичний курорт

Тип курорту відповідно до місцезнаходження

Гірськолижний

СИНЯК (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ)

Природні ресурси

Сірководнева мінеральна вода
та чисте гірське повітря

Тип курорту за провідними
лікувальними факторами

Бальнеологічний

Тип курорту відповідно до
місцезнаходження

Гірськолижний

МОРШИН (ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Природні ресурси

Мінеральні води, гірське
повітря

Тип курорту за провідними
лікувальними факторами

Бальнеологічний

Тип курорту відповідно до
місцезнаходження

Гірський

КУРОРТ МОРШИН

Курорт Моршин - один із найстаріших бальнеологічних курортів України. Офіційне відкриття курорту, правда, більше кліматичного, ніж бальнеологічного відбулося в 1878 році, коли почав працювати «Заклад для лікування грудних захворювань». Клопотав про визнання Моршина клімато- і водолікарнею Боніфаций Штіллер - тодішній власник Моршина.

КУРОРТ ТРУСКАВЕЦЬ

Курорт Трускавець - один із найпопулярніших курортів України. У 20-х роках XIX століття тут відкрили джерела цілющих мінеральних вод. А вже в 1827 році Трускавець офіційно отримав статус бальнеологічного курорту.

Він славиться своїми лікувальними природними факторами. В місті знаходиться 14 родовищ унікальних мінеральних вод. Знаменита «Нафтуся» бере свій початок саме тут, у Трускавці

БІЛА ЦЕРКВА (КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Природні ресурси
Природний радон

Тип курорту за провідними
лікувальними факторами
Бальнеологічний

Тип курорту відповідно до
місцезнаходження
Рівнинний

Попередження: через повномасштабну війну курорти Причорноморського регіону не всі працюють, адже вже деякі з них були ушкоджені внаслідок ракетного удару, а деякі окуповані. Але вже розробляється альтернативний план відпочинку, заміна моря на лимани.

КУРОРТ ОДЕСА

1876 року за ініціати́ви Й. Й. Мочутковського в Одесі було створено Одеське бальнеологічне товариство. Завданням товариства було дослідження природних лікувальних засобів, розташованих в Одесі та її околицях: лиманів, їх грязей, морської води тощо. У 1879 році Товариство порушило питання про спорудження лиманнолікувальної установи на Куяльницькому лимані, яка була відкрита у 1892 році, ставши найбільшою і найкращою за постановкою грязелікування у тогочасній державі. У 1884-1887 роках Й. Й. Мочутковський та інші члени Товариства розглядали питання про лікування виноградом в Одесі, і це місто було визнано «виноградною станцією»

СЕРГІЇВКА (ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ)

Природні ресурси
Вода Шаболатського лиману,
хлоридно-натрієвомагнієва ламанська
вода використовується для
приготування різних мінеральних
ванн

Тип курорту за провідними
лікувальними факторами
Клімато - бальнеогрязьовий

Тип курорту відповідно до
місцезнаходження

Приморський

СЕРГІЇВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА БІЛГОРОД – ДНІСТРОВСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Особливості проведення лікування оздоровчє

курортних закладах України

Більшість вітчизняних санаторно-курортних закладів, з точки зору методології, матеріально-технічної бази, підготовки кадрів, менталітету і юридичних основ, а також лікування пацієнтів, орієнтовані на класичні підходи проведення лікувально-профілактичних і реабілітаційних заходів та розраховані на повний курс лікування. У діючих на теперішній час клінічних протоколах санаторно-курортного лікування кількість бальнеопроцедур, грязьових аплікацій та більшості фізіотерапевтичних процедур складає 10-12 на курс лікування, що неможливо практично здійснити при 7-14-денних лікувальних турах.

Зазвичай, в санаторіях України в ціну купленої путівки, окрім проживання та харчування входить ряд оздоровчих процедур за показанням лікаря. Так в одному з санаторіїв курорту в Східниці, «Стожари» в ціну путівки входить проведення діагностики і ряд процедур:

- огляд лікаря (призначення мінеральних вод та процедур), лікування мінеральними водами;
- масаж лікувальний, масаж з аромамаслами, масаж банковий;
- озокеритові аплікації;
- промивання кишечника мінеральними водами;
- загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, аналіз крові на цукор;
- фізіотерапевтичні процедури (ультразвукова терапія, магнітотерапія, електротерапія, інгаляції масляні, інгаляції трав'яні, тубус-кварц, УВЧ, УФО).

Є також ряд платних послуг, які пропонує медичний центр:

- ультразвукова діагностика;
- косметологічний кабінет;
- лазеротерапія;
- сухі вуглекислі ванни;
- дуоденальне зондування;
- електрокардіограма;
- гідроклоноотерапія;
- ароматерапія;
- галатерапія;
- кисневий коктейль, фіточаї;
- масажне ліжко NUGABEST
- розгорнутий біохімічний аналіз крові.

Показники ефективності використання закладів лікувально-оздоровчої сфери в Україні за 2018-2020 рр. (од.)

Показники	Роки			Відхилення:			
	2018	2019	2020	абсолютне (+;-)		відносне, %	
				2019/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2019
Санаторії та пансіонати з лікуванням	309	291	284	-18	-7	-5,8	-2,4
У % від загальної кількості	2,7	2,6	2,7	-	0,1	x	x
Дитячі заклади оздоровлення	333	244	241	-89	-3	-26,7	-1,2
У % від загальної кількості	2,9	2,2	2,3	-0,7	0,1	x	x
Дитячі заклади відпочинку	9 410	9 084	8 567	-326	-517	-3,5	-5,7
У % від загальної кількості	81,0	82,1	81,9	1,1	-0,2	x	x
Санаторії-профілакторії	79	63	55	-16	-8	-20,3	-12,7
У % від загальної кількості	0,7	0,6	0,5	-0,1	0,01	x	x
Бальнеологічні лікарні, грязьові лікарні, бальнеогрязьові лікарні	3	3	3	-	-	-	-
У % від загальної кількості	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	x	x
Будинки та пансіонати відпочинку	76	73	67	-3	-6	-3,9	-8,2
У % від загальної кількості	0,7	0,7	0,6	-	0,01	x	x
Бази та інші заклади відпочинку	1 399	1 295	1 235	-104	-60	-7,4	4,6
У % від загальної кількості	12,0	11,7	11,8	-0,3	0,1	x	x
Оздоровчі заклади 1-2 денного перебування	11	10	6	-1	-4	-9,1	-40,0
У % від загальної кількості	0,1	0,1	0,1	-	-	x	x
Разом	11 620	11 063	10 458	-557	-605	-4,8	-5,5

На сьогоднішній день основною перешкодою для ведення будь-якого виду туристичної діяльності, у т.ч. і лікувально-оздоровчого туризму, – є безпека перебування туристів на території країни, політична нестабільність, проблеми з веденням бізнесу та інвестиційною діяльністю .

Чинниками перспективності країни для оздоровчо -лікувального туризму виступають:

- Рівень розвитку медицини, медичних технологій
 - Вартість діагностики та лікування;
- Розвиток транспортного та готельного секторів;
 - Рівень мовної інтеграції;
 - Законодавча база;
 - Імідж держави;
- Локалізація на мапі світу

Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку

Крім необхідності поширення масовості та доступності внутрішнього лікувального туризму, саме залучення іноземних громадян для лікування та реабілітації в Україні сприятиме відновленню галузі. Розвитку в'їзного туризму перешкоджає зовсім не відсутність високотехнологічної медицини і кваліфікованих лікарів. Але прогрес у цій галузі може бути досягнутий, якщо буде єдина координація діяльності оздоровчих закладів і туристичних агентств у забезпеченні необхідних і достатніх умов для медичного і лікувально-оздоровчого туризму в нашій країні. Важливу роль має відігравати Міністерство охорони здоров'я та інші відповідні установи в регіонах із питань як державного регулювання, контролю за якістю послуг, так і з питань всебічної фінансової та організаційної підтримки.

Принципи стратегії сталого розвитку в лікувально-оздоровчому туризмі на перспективу

Основні принципи	Характеристика
Збереження природного середовища	Стратегія повинна передбачати заходи щодо збереження та охорони природного середовища в районах, де розвивається лікувально-оздоровчий туризм. Це може включати моніторинг впливу туристичної діяльності на екосистеми, збереження біорізноманітності та ефективного використання природних ресурсів.
Соціальна відповідальність	Розвиток лікувально-оздоровчого туризму повинен сприяти соціальній відповідальності та забезпеченню позитивного впливу на місцеві спільноти. Туризм може створити робочі місця, підвищити якість освіти та охорони здоров'я, а також сприяти розвитку культури та спорту.
Економічна стійкість	Розвиток туризму повинен бути економічно стійким та прибутковим для місцевих господарств. Це включає в себе створення нових бізнес-можливостей, залучення інвестицій та розвиток туристичних послуг.
Культурна та історична спадщина	Стратегія має сприяти збереженню та просуванню культурної та історичної спадщини регіонів, де розвивається туризм. Це може включати підтримку музеїв, пам'яток культури, фольклорних заходів та інших культурних ініціатив.
Доступність та інклюзивність	Стратегія повинна сприяти створенню доступних та інклюзивних умов для всіх туристів, включаючи осіб з інвалідністю та інших вразливих груп. Це може включати інфраструктуру адаптації та надання відповідних послуг.
Інновації та дослідження	Розвиток туризму повинен бути супроводжений інноваціями та дослідженнями, спрямованими на покращення якості послуг та підвищення конкурентоспроможності.
Партнерство та співпраця	Співпраця між громадським сектором, приватними компаніями, місцевими органами влади та іншими зацікавленими сторонами важлива для успішної реалізації стратегії сталого розвитку.
Маркетинг та реклама	Просування лікувально-оздоровчих послуг на міжнародному ринку для залучення іноземних туристів та розширення аудиторії.
Оцінка та моніторинг	Систематична оцінка та моніторинг впливу туристичної діяльності на довкілля, економіку та суспільство допоможе коригувати стратегію та підтримувати стійкість розвитку.

Впровадження програми реабілітації для військових, які постраждали внаслідок війни

Напрями програми	Характеристика
Медична реабілітація	Забезпечення доступу військових до якісних медичних послуг та реабілітації фізично та психічно уражених осіб. Це включає фізичну терапію, психологічну підтримку, а також надання медичних засобів та пристосувань
Соціальна підтримка	Забезпечення доступу військових та їхніх сімей до соціальних послуг та підтримки. Це може включати в себе консультації щодо психологічного стану, юридичну допомогу та допомогу у пошуковій роботі.
Професійна реабілітація	Підтримка військових у процесі відновлення професійної діяльності або перекваліфікації для нових видів робіт, якщо це необхідно.
Участь у громадському житті	Створення можливостей для участі військових у громадському та культурному житті, щоб забезпечити їх інтеграцію в суспільство.
Підтримка житлова	Надання можливості для отримання житла або підтримки в умовах, коли військові залишили свої домівки через війну.
Тривалий психологічний супровід	Надання послуг психологічної підтримки, усунення посттравматичного стресу та інших психологічних проблем може залишитися довгостроковим дослідженні.
Соціальна адаптація	Підтримка військових у процесі адаптації до нових умов та відновлення соціальних зв'язків.
Впровадження сучасних технологій	Використання новітніх технологій у медичній реабілітації та навчанні, що можна полегшити процес відновлення.
Співпраця з неприбутковими організаціями та благодійними фондами	Важливо встановити партнерські стосунки з організаціями, які надають підтримку військовим, а також шукати можливості отримання фінансової допомоги від благодійних фондів.
Публічна свідомість	Проведення інформаційних повідомлень для підвищення свідомості суспільства про проблеми військових та засоби їх підтримки.

Варто додати, що, крім самостійних туристів, які користуються послугами курортів для відпочинку та профілактики здоров'я, існують туристи, які їдуть у санаторії насамперед для лікування.

До них належать ветерани війни, особи з інвалідністю, громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, учасники АТО, а також потерпілі внаслідок воєнних дій в країні.

Необхідно також покращити рівень сервісу, розширити мережу курортної анімації, удосконалити і більш публічно використовувати рекламу, підвищити рівень культури обслуговування. Тісна співпраця всіх суб'єктів ринку туристичних послуг, поєднання зусиль фахівців медичної і туристичної галузей, створення сприятливих законодавчих умов, розробка прозорих механізмів фінансування, виділення цільового фінансування на відновлення та підтримку медичних і лікувально-оздоровчих закладів, і, насамперед забезпечення безпеки туристичної галузі дозволить розвинути саме візний туризм, особливо його лікувально-оздоровчу складову. Розвиток лікувально-оздоровчого туризму в Україні потребує підтримки, узгоджених дій в межах усієї індустрії туризму країни.

Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку

Перспективні напрями	Характеристика заходів
Створення сучасних лікувально-оздоровчих центрів	Розвиток нових та модернізація існуючих санаторіїв та курортів, забезпечення їх відповідності сучасним стандартам та технологіям лікування. Розвиток нових сучасних медичних центрів і санаторіїв для реабілітації та лікування туристів.
Використання сучасних технологій	Запровадити сучасні технології медичної практики, включаючи телемедицину та електронну медичну документацію.
Розширення медичних послуг	Розширення спектру лікувальних послуг, включаючи фізіотерапію, реабілітацію, аюрведу, традиційну медицину та інші напрямки, які відповідали потребам лікування.
Розвиток інфраструктури	Покращення транспортної та готельної інфраструктури в курортних районах для зручності туристів.
Залучення інвестицій	Пошук інвесторів для розвитку та модернізації санаторіїв та курортів, а також для будівництва нових лікувальних закладів. Привертати інвестиції для розширення та розвитку закладу.
Маркетинг та реклама	Активна рекламна кампанія національного міжнародного рівня для залучення туристів із різних країн. Розробити та реалізувати маркетингові стратегії для привернення споживачів та туристів до закладу.
Партнерства з медичними закладами	Укладання договорів з медичними закладами для надання якісних медичних послуг. Укласти договори та партнерські відносини зі страховими компаніями для розширення бази пацієнтів.
Розвиток екотуризму	Підтримка та розвиток екологічно чистого та екологічно відповідного туризму, включаючи екотуризм та лікування природними ресурсами.
Забезпечення екологічної безпеки	Дотримуватися екологічних стандартів та заходів для збереження природного середовища.
Налагодження інфраструктури для спорту та активного відпочинку	Створення можливостей для спортивного відпочинку та активних видів розваг на курортах. Поєднати лікувальний відпочинок з туризмом, розвиваючи інфраструктуру для туристів та підвищуючи привабливість регіону.
Підвищення кваліфікації персоналу	Надання навчальних курсів та тренінгів для фахівців, які працюють у сфері лікувального туризму.
Підтримка законодавчих та регуляторних ініціатив	Створення сприятливого правового середовища для розвитку лікувально-оздоровчого туризму та спрощення адміністративних процедур.
Стандартизація та сертифікація послуг	Впровадити стандартизовані процедури та сертифікацію медичних послуг, щоб забезпечити їх високу якість та безпеку.
Формування інноваційної культури	Сприяти розвитку інновацій та новаторських підходів у наданні медичних послуг та оздоровленні.
Ефективне управління ресурсами	Здійснювати ефективне управління фінансовими ресурсами та матеріально-технічною базою для оптимізації витрат та підвищення ефективності.

**Готельно– рекреаційний комплекс «Романтика»,
с. Курортне БДністровського району Одеської області**

**Красвиди Будацької коси з готельно–
рекреаційного комплексу «Романтика»**

**Заробітна плата працівників реабілітаційного центру
готельно-рекреаційного комплексу «Романтика», грн.**

Посада	Кількість співробітників	Розмір заробітної плати одного працівника	Фонд заробітної плати
Керівник реабілітаційного центру	1	19 000	19 000
Фахівець з спортивної реабілітації	2	15 000	30 000
Фахівець з фізичної реабілітації (терапії)	2	15 000	30 000
Психолог	2	15 000	30 000
Бухгалтер	1	15 000	15 000
Прибиральниця	4	8 000	32 000
Загальний фонд заробітної плати			156 000

**Одноразові витрати реабілітаційного центру
готельно-рекреаційного комплексу «Романтика»**

Найменування	Загальна вартість, грн.
Косметичний ремонт, елементи декору	250 000
Закупка меблів для центру (ліжка, шафи, столи, стільці тощо)	200 000
Закупка фізіотерапевтичного обладнання	298 000
Всього	848 000 грн

**Поточні витрати реабілітаційного центру
готельно-рекреаційного комплексу «Романтика» грн.**

Найменування	Витрати за 1 місяць	Витрати за 1 рік
Заробітна плата персоналу	156 000	1 872 000
Комунальні платежі	50 000	600 000
Господарські товари та обслуговування обладнання	37 000	444 000
Усього	243 000	2 916 000

За прогнозами експертів, в Україні розвиток інноваційних центрів здоров'я у вигляді так званих рекропарків, рекрополісів, курортполісів і рекреаційних зон у традиційних курортних регіонах (Карпати, Полісся, узбережжя Азовського і Чорного морів) дозволить сформувати загальнонаціональну оздоровчу мережу, інтегровану в міжнародну світову спільноту після закінчення воєнних дій. Діяльність у галузі поліпшення роботи курортів і санаторіїв України повинна перетворити курортну справу на високорентабельну і конкурентоспроможну галузь економіки та медицини, оскільки Україна має великі природно-географічні та соціально-культурні рекреаційні ресурси.

Перевірка тексту на плагіат

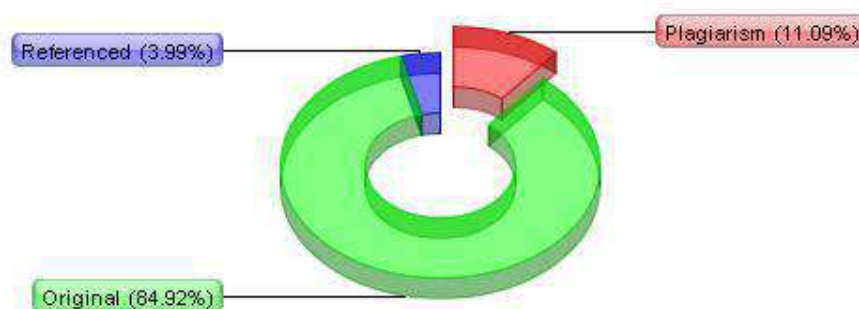
Кваліфікаційна робота магістра.

Тема: «Шляхи підвищення ефективності лікувально-оздоровчого туризму України в системі міжнародного туристичного ринку»

Засіб перевірки <https://plagiarism-detector.com/>

Унікальність по фразам > 50 %

Унікальність по словам > 50 %

Керівник: Ірина КРУПІЦА

Здобувачка: Віолета ШВЕЦЬ